

rijksuniversiteit
groningen

faculteit rechtsgeleerdheid

Het voornemen tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie: een oplossing voor de geringe toepassing van art. 77c Sr?

Over de geringe toepassing van het jeugdstrafrecht bij 18- tot 23-jarige daders

V.C.W.M. (Veronique) Rientjes
S2937905

Masterscriptie Nederlands Recht
Specialisatie strafrecht

Begeleid door: mr. E. Post

17.368 woorden

22 juli 2021

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding.....	3
Hoofdstuk 2. Wetsgeschiedenis	6
2.1 Totstandkoming jeugdstrafrecht	6
2.2 De wetwijziging van 1965	6
2.3 De wetwijziging van 1995	7
2.4 De wetwijziging van 2014	8
2.4.1 Totstandkoming	8
2.4.2 Voorgestelde werkwijze bij art. 77c Sr.....	9
2.4.3 Doel en doelgroep huidige wetgeving	9
2.5 Tussenconclusie	12
Hoofdstuk 3. Het openbaar ministerie als poortwachter van het onverplichte voorproces	13
3.1 De ketenafspraken.....	13
.....	14
3.2 De rol van het openbaar ministerie	14
3.2.1 De beoordeling na het verhoor.....	14
3.2.2 De vordering inbewaringstelling	17
3.2.3 Het aanvragen van advisering voor de terechtzitting.....	18
3.2.4 De vordering ter terechtzitting	19
3.3 Advisering door de reclassering en het NIFP.....	19
3.4 Tussenconclusie	20
Hoofdstuk 4. Een wisselende rechtspraktijk.....	22
4.1 De Hoge Raad stelt geen grenzen.....	22
4.2 De motivering van de beslissing omtrent art. 77c Sr	23
4.3 De feitenrechtspraak laat geen eenduidig beeld zien.....	23
4.3.1 Persoonlijkheid van de dader	24
4.3.2 Justitiële voorgeschiedenis en de ernst van het feit.....	26
4.4 Tussenconclusie	27
Hoofdstuk 5. De ‘oplossing’ van minister Dekker?	29
5.1 Het voornemen van minister Dekker nader bezien.....	29
5.2 Methode en representativiteit.....	31
5.3 Analyse van de jurisprudentie.....	32
5.4 Tussenconclusie	36
Hoofdstuk 6. Conclusie en aanbevelingen	38
6.1 Conclusie.....	38
6.2 Aanbevelingen	41
Literatuurlijst.....	43
Dataset.....	47

<i>Arresten</i>	47
<i>Vonnissen</i>	47
Bijlagen	49
<i>Bijlage 1: OM-Indicatielijst 2019</i>	49
<i>Bijlage 2: Wegingskader Adolescentenstrafrecht Reclassering</i>	52

Hoofdstuk 1. Inleiding

‘De jeugdcriminaliteit daalt, maar de ernst van de delicten neemt toe’ luidden de krantenkoppen eind mei na publicatie van de cijfers door het CBS.¹ Eerder was al in het nieuws dat jongeren steeds vaker betrokken zijn bij steekincidenten en zware geweldsdelicten.² In dit kader is het interessant dat minister Dekker op 3 februari 2021 een brief aan de Tweede Kamer heeft gestuurd waarin hij stelt voornemens te zijn de strafmaat voor 16- tot 23-jarigen bij toepassing van het jeugdstrafrecht te verhogen. Volgens de minister zou het maximum van 24 maanden jeugddetentie vanuit het oogpunt van vergelding niet voldoende mogelijkheid bieden om de ernst van het feit krachtig tot uitdrukking te brengen. Bovendien zouden rechters bij ernstige misdrijven wellicht niet uit de voeten kunnen met deze maximumduur en daarom uitwijken naar het volwassenstrafrecht, terwijl een jeugdstraf wel het meest passend zou zijn voor de jeugdige dader.³

Het voornemen tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie heeft ook invloed op art. 77c Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr), een artikel dat in het kader van het adolescentenstrafrecht veel aandacht krijgt. Volgens de memorie van toelichting bij de meest recente wetwijziging uit 2014, is het adolescentenstrafrecht het overkoepelende begrip voor de flexibele toepassing van straffen uit het jeugd- en volwassenenstrafrecht bij verdachten uit de leeftijdscategorie 16 tot 23 jaar.⁴ Het uitgangspunt bij deze groep is dat daders onder de 18 jaar een jeugdsanctie krijgen en daders ouder dan 18 jaar een volwassenensanctie krijgen. De artikelen 77b en 77c Sr maken een flexibele uitzondering op dit uitgangspunt. Op grond van art. 77b Sr kan een volwassenensanctie worden opgelegd bij 16- en 17-jarigen en op grond van art. 77c Sr kan een jeugdsanctie worden opgelegd aan daders van 18 tot 23 jaar. Het gaat hierbij om de leeftijd ten tijde van het begaan van het feit. De rechter kan art. 77c Sr toepassen indien hij daartoe grond vindt in de persoonlijkheid van de dader en/of de omstandigheden waaronder het feit is begaan.⁵

De wetgever heeft met de wetwijziging van 2014 het toepassingsbereik verruimd en de toepassing van art. 77c Sr willen bevorderen.⁶ Op basis van neurowetenschappelijk onderzoek is de leeftijdsgrens verhoogd van 21 jaar naar 23 jaar. In art. 63 lid 5 en 6 Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv) is verder de mogelijkheid ingevoerd voor de officier van justitie om de toepassing van het jeugdstrafrecht bij de vordering inbewaringstelling aan de orde te stellen, zodat door middel van advisering eerder en meer systematisch gekeken wordt naar de noodzaak om het jeugdstrafrecht toe te passen.⁷

Sinds deze wetwijziging is art. 77c Sr het onderwerp geweest van vele publicaties.⁸ Wat opvalt is dat in een aantal publicaties naar voren komt dat bij de toepassing van art. 77c Sr in de praktijk mogelijk jongvolwassenen buiten de boot vallen. Er wordt gesproken in termen van ‘mogelijke onterechte exclusie’, ‘een groot risico dat groepen jongvolwassenen onder de radar blijven’ en ‘mogelijke onderbenutting van art. 77c Sr’.⁹

---

¹ Zie bijvoorbeeld Bleeker, *Het Parool* 31 mei 2021; Brassemer, *Trouw* 31 mei 2021.

² Oremus, *Algemeen Dagblad* 27 januari 2021; Schoenmacker, *Trouw* 10 maart 2021.

³ *Kamerstukken II 2020/21*, 28741, nr. 78.

⁴ *Kamerstukken II 2012/13*, 33498, nr. 3, p. 1.

⁵ *Kamerstukken II 2012/13*, 33498, nr. 3, p. 17 en 18.

⁶ *Kamerstukken I 2013/14*, 33498, C, p. 6.

⁷ *Kamerstukken II 2013/14*, 33498, nr. 3, p. 21.

⁸ Zie o.m.: Kempen, *AA* 2014/0482; Mijnaerends & Rensen, *FJR* 2017/14; Struijk, *TPWS* 2017/81; Tiemens, *TPWS* 2018/24; Weijers, *NJB* 2018/545.

⁹ Prop e.a. 2018, p. 85; Spanjaard e.a., 2020, p. 76; Tiemens, *TPWS* 2018/24, p. 71.

Het is moeilijk vast te stellen of hier daadwerkelijk sprake van is, omdat deze termen enige mate van subjectiviteit bevatten. Hetgeen wel vast te stellen is, is hoe groot de groep jongvolwassen daders is die volgens art. 77c Sr wordt berecht. Onderzoek laat zien dat de toepassing van art. 77c Sr sinds de wetwijziging licht is toegenomen, maar dat het jeugdstrafrecht gemiddeld in 5% van strafzaken met jongvolwassenen tussen de 18 en 23 jaar wordt toegepast.¹⁰ Het overgrote merendeel - 95% van de jongvolwassenen - wordt dus 'gewoon' via de hoofdregel met een volwassenensanctie gestraft. Dit is opmerkelijk omdat met de wetwijziging van 2014 de toepassing van art. 77c Sr is verruimd. Daarom is het interessant om te onderzoeken hoe deze geringe toepassing van art. 77c Sr verklaard kan worden. Een verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie houdt in wezen tevens een verruiming in van de toepassing van art. 77c Sr. Daarbij rijst de vraag of het voornemen van minister Dekker de toepassing van art. 77c Sr zou bevorderen en daarmee een oplossing zou kunnen bieden voor de geringe toepassing van dit artikel. Het voorgaande heeft geleid tot de volgende hoofdvraag:

Hoe kan de geringe toepassing van art. 77c Sr verklaard worden en in hoeverre kan het voornemen van minister Dekker tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie een oplossing hiervoor bieden?

Om deze vraag te beantwoorden zullen in de hoofdstukken de volgende deelvragen beantwoord worden. In het tweede hoofdstuk staat de vraag centraal wat de bedoeling van de wetgever geweest is ten aanzien van art. 77c Sr en of in de totstandkoming van de wet redenen te vinden zijn die de geringe toepassing kunnen verklaren.

Vanwege de invoering van art. 63 lid 5 en 6 Sv die ervoor zou moeten zorgen dat eerder en meer systematisch gekeken wordt naar de mogelijke toepassing van art. 77c Sr, wordt in het derde hoofdstuk de vraag beantwoord hoe het proces voordat de zaak op zitting komt in de praktijk is vormgegeven en of daarin verklaringen te ontdekken zijn voor de geringe toepassing van art. 77c Sr. Hierbij zal besproken worden welke ketenpartners een rol vervullen en welke instrumenten zij daarbij gebruiken.

Aangezien art. 77c Sr het onderwerp is geweest van vele publicaties, ziet het vierde hoofdstuk op eerder gedane jurisprudentieonderzoeken. De vraag die centraal staat is hoe de toepassing van art. 77c Sr door de rechter verloopt en of daarin verklaringen te vinden zijn voor de geringe toepassing ervan.

Het vijfde hoofdstuk behandelt de vraag of het voornemen van minister Dekker tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie de toepassing van art. 77c Sr kan bevorderen en daarmee een oplossing kan bieden voor de geringe toepassing van dit artikel. Hiervoor zal een analyse gemaakt worden van 77 vonnissen en arresten waarin ondanks een vordering, verzoek of advies in de richting van het jeugdstrafrecht, toch een volwassenensanctie opgelegd werd. In dit hoofdstuk zal tevens de methode en representativiteit besproken worden. Tot slot zal in de conclusie aan de hand van de hoofdstukken antwoord worden gegeven op hoofdvraag.

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek is dat deze scriptie voortbouwt op eerdere publicaties waarin gesteld is dat art. 77c Sr mogelijk onderbenut wordt, sprake is van onterechte exclusie of groepen jongvolwassenen onder de radar blijven. Het is van belang om te onderzoeken hoe de geringe toepassing van art. 77c Sr verklaard kan worden zodat gericht kan worden gezocht naar oplossingen. Hiernaast sluit deze scriptie aan bij de actualiteiten aangezien een uitspraak wordt

---

¹⁰ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 7; Verweij & Tollenaar 2020, p. 29.

gedaan over het voornemen van minister Dekker tot het verhogen van de maximumduur van de jeugd-detentie.

Met dalende cijfers in de jeugdcriminaliteit maar een toename in de ernst van de delicten wordt het belang van het voorkomen van recidive steeds groter. De groep 18- tot 23-jarigen zal namelijk vanwege hun leeftijd hoe dan ook terugkeren in de maatschappij en art. 77c Sr kan hierbij een waardevol instrument zijn. In het kader van de rechtszekerheid is het dan ook belangrijk dat art. 77c Sr consistent wordt toegepast zodat de kans op onterechte uitsluiting van de toepassing van dit artikel zo klein mogelijk wordt gehouden.

Hoofdstuk 2. Wetsgeschiedenis

Dit hoofdstuk dient ter inleiding van de hoofdvraag. Om inzicht te krijgen in de verklaring(en) voor de geringe toepassing van art. 77c Sr mag een overzicht van de geschiedenis van dit artikel niet ontbreken. Allereerst zal worden ingegaan op de totstandkoming van het jeugdstrafrecht en de wetsgeschiedenis met betrekking tot het adolescentenstrafrecht en art. 77c Sr. Vervolgens zal de wetwijziging van 2014 besproken worden. Tot slot zal in de tussenconclusie antwoord worden gegeven op de vraag of in de totstandkoming van de wet redenen te vinden zijn die de geringe toepassing van art. 77c Sr kunnen verklaren.

2.1 Totstandkoming jeugdstrafrecht

We kennen in Nederland vanaf 1901 een afzonderlijk jeugdstraf(proces)recht. Toen werd namelijk de strafrechtelijke Kinderwet ingevoerd, die in werking trad op 1 december 1905.¹¹

Door deze wet werd het mogelijk dat de rechter bij het veroordelen van jeugdigen onder de 18 jaar kon kiezen voor een straf uit een afzonderlijk sanctiepakket. Dit was een revolutionaire verandering, want daarvoor werden jeugdigen boven een bepaalde minimumleeftijdsgrens overeenkomstig het volwassenenstrafrecht berecht.¹² De wetgever was van mening dat kinderen een eigenaardige ontwikkeling doorliepen en dat zij daarom recht hadden op bijzondere leiding en hulp. De kinderstraf was zowel een tuchtmiddel als een opvoedmiddel en gericht op de zedelijke verbetering van het kind.¹³ Er werd dus meteen gekozen voor een pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht, alleen ontbrak hierbij wel een minimumleeftijdsgrens.¹⁴

Verder werden aparte regels in het leven geroepen voor de berechting. Zo vond de behandeling plaats achter gesloten deuren waarbij de jeugdige verplicht was te verschijnen, had de jeugdige recht op rechtsbijstand van een advocaat, werden de ouders opgeroepen voor de terechtzitting en werd onderzoek gedaan naar de persoon en leefomstandigheden van de jeugdige verdachte. Hierbij verscheen de jeugdige verdachte in principe bij de kantonrechter, tenzij het om ernstige delicten ging.¹⁵

2.2 De wetwijziging van 1965

Het ontbreken van een minimumleeftijdsgrens in de strafrechtelijke Kinderwet resulteerde in het veroordelen van kinderen van acht of negen jaar, hetgeen leidde tot discussies over het schuldbeginsel en de (on)wenselijkheid van het toepassen van strafrecht op minderjarigen. Na de Tweede Wereldoorlog werd de Commissie Overwater aangesteld om advies te geven over de herziening van het kinderstrafrecht.¹⁶ De bevindingen van deze commissie resulteerden in een aantal wetsvoorstellen in 1955 en de inwerkingtreding van nieuwe wetgeving in 1965.¹⁷

---

¹¹ Wet van 12 februari 1901, *Stb.* 1901, 63; Vanwege het onderwerp van deze scriptie zal alleen besproken worden wat in het kader van het adolescentenstrafrecht relevant is, de rest wordt buiten beschouwing gelaten.

¹² Bruning, van den Brink & Punselie 2020, p. 454.

¹³ *Kamerstukken II 1897/98*, 219, nr. 3, p. 8 (MvT).

¹⁴ *Kamerstukken II 1897/98*, 219, nr. 3, p. 9 (MvT).

¹⁵ Weijers & Liefwaard, *Proces 2007/4*, p. 173.

¹⁶ Commissie Overwater 1951; Weijers & Liefwaard, *Proces 2007/4*, p. 174.

¹⁷ Bruning, van den Brink & Punselie 2020, p. 457; Wet van 9 november 1961, *Stb.* 1961, 402 en 403.

Er vonden verschillende wijzigingen plaats. De belangrijkste hiervan was de invoering van een ondergrens van 12 jaar voor strafrechtelijke vervolging, welke wij ook nu nog hanteren in art. 486 Sv. Verder werd de eerste vorm van aparte bejegening van 18- tot 21-jarigen ingevoerd. Er werd namelijk een bepaling in de wet opgenomen op basis waarvan aan daders boven de 18 jaar een jeugdstraf opgelegd kon worden. Via art. 77d Sr (oud) kon een sanctie uit het jeugdstrafrecht worden opgelegd aan minderjarigen van 18 tot 21 jaar indien de rechter daartoe aanleiding vond in verband met de persoonlijkheid van de minderjarige.¹⁸ Het ging hierbij om jeugdigen die in ontwikkeling met strafrechtelijk minderjarigen gelijk te stellen waren.¹⁹ De term strafrechtelijk minderjarigen zag op het feit dat de meerderjarigheidsleeftijdsgrens toen nog op 21 jaar lag en het sanctiepakket voor jeugdigen gold voor daders onder de 18 jaar. Wat precies maakte dat de ontwikkeling van iemand van boven de 18 jaar gelijk te stellen was met die van iemand onder de 18 jaar, werd niet nader geconcretiseerd.

Na de nieuwe wetgeving werd in 1965 de Commissie Wiarda ingesteld om te adviseren over het civiele jeugdrecht. Zij adviseerden de meerderjarigheidsleeftijd te verlagen van 21 naar 18 jaar.²⁰ In het rapport werden echter ook uitspraken gedaan die van belang waren voor het jeugdstrafrecht. Er werd zelfs geadviseerd tot de invoering van een adolescentenstrafrecht voor 18 tot 23/25-jarigen met eigen straffen en maatregelen.²¹

Op dit moment was de meerderjarigheidsleeftijd nog 21 jaar, maar bij de wetwijziging van 1 januari 1988 werd deze verlaagd naar 18 jaar.²² De mogelijkheid om jeugdstrafrecht toe te passen op jongeren tussen de 18 en 21 jaar uit art. 77d Sr (oud) bleef hierbij bestaan.²³

2.3 De wetwijziging van 1995

Op het voorstel voor een adolescentenstrafrecht van de Commissie Wiarda werd voortgeborduurd door de Commissie Anneveldt die in 1979 werd aangesteld voor de herziening van het jeugdstrafrecht. Een van de punten uit het rapport was dat als uitgangspunt genomen diende te worden dat de onvoltooide psychische en maatschappelijke ontwikkeling van jeugdigen noopte tot het voorop blijven stellen van speciale preventie. Hierbij werd ook een pleidooi gehouden voor de invoering van een apart adolescentenstrafrecht.²⁴ Het rapport leidde tot de indiening van het wetsvoorstel tot herziening van het strafrecht voor jeugdigen in 1989, dat heeft geleid tot de wetwijziging die in werking trad op 1 september 1995.²⁵

Tot invoering van een apart adolescentenstrafrecht kwam het echter niet. De wetgever gaf hiervoor vooral praktische overwegingen als reden, omdat bij de voorstellen door de Commissie Anneveldt ten aanzien van een apart adolescentenstrafrecht ook aparte strafinrichtingen zouden moeten worden geopend voor die jongvolwassenen. Volgens de wetgever was zo'n vergaand wettelijk verplicht onderscheid in de inrichtingen voor tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende sancties voor volwassenen en voor jeugdigen niet wenselijk.²⁶

---

¹⁸ *Kamerstukken II 1955/56*, 4141, nr. 3, p. 17 (MvT).

¹⁹ *Kamerstukken II 1955/56*, 4141, nr. 3, p. 11 (MvT).

²⁰ Mintjes, *AA 1995/10*, p. 781; Commissie Wiarda 1971.

²¹ Van der Linden & De Jonge 2013, par. 2.4.1; Commissie Wiarda 1971.

²² *Wet van 1 juli 1987, Stb.* 1987, 333.

²³ *Kamerstukken II 1980/81*, 15416, nr. 5, p. 4.

²⁴ Commissie Anneveldt 1982; Weijers & Liefwaard, *Proces 2007/5*, p. 204.

²⁵ *Wet van 7 juli 1994, Stb.* 1994, 528.

²⁶ *Kamerstukken II 1989/90*, 21327, nr. 3, p. 5 (MvT).

Bij deze wetswijziging werd art. 77d Sr (oud) anders genummerd naar art. 77c Sr en werden ook de gronden voor art. 77c Sr verruimd in de zin dat de grond 'omstandigheden waaronder het feit is begaan' werd toegevoegd. De gedachte hierachter was dat de overgang tussen de verschillende leeftijdscategorieën vloeiender en makkelijker te hanteren zou worden.²⁷ Voor de rechter zou namelijk de mogelijkheid geopend worden om een groep jongeren, deels ouder, deels jonger dan 18 jaar, die gezamenlijk een strafbaar feit heeft begaan, gelijk te bestraffen. Ook werd gedacht aan het tegemoetkomen aan een jeugdige veelpleger die alleen op grond het overschrijden van de leeftijdsgrens van 18 jaar ineens veel zwaarder gestraft zou worden.²⁸ De gronden konden vanaf toen alternatief worden toegepast. Het jeugdstrafrecht kon worden toegepast bij daders van 18 tot 21 jaar op grond van de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan.²⁹

De grond 'persoonlijkheid van de dader' werd in de parlementaire behandeling niet verder ingevuld dan in 1965, het ging dus nog steeds om jongvolwassenen die in ontwikkeling gelijk te stellen waren met minderjarigen. Wat dit precies inhield werd bij deze wetswijziging ook niet nader geconcretiseerd.

2.4 De wetswijziging van 2014

2.4.1 Totstandkoming

Na 1995 hebben zich verder geen inhoudelijke wijzigingen ten aanzien van art. 77c Sr voorgedaan. De meest recente wetswijziging op het gebied van het adolescentenstrafrecht is die van 1 april 2014.³⁰ Deze wetswijziging werd in werking gezet op 25 juni 2011 door een brief van staatssecretaris Teeven aan de Tweede Kamer waarin het voornemen voor het invoeren van een adolescentenstrafrecht werd aangekondigd. Hiermee werd geen apart adolescentenstrafrecht bedoeld, maar een verruiming van de mogelijkheden voor het toepassen van jeugdsancties op jongvolwassenen. Het voorstel ten aanzien van art. 77c Sr was dat de leeftijdsgrens zou worden aangepast van 21 naar 23 jaar. Aanleiding hiervoor werd gevonden in recent wetenschappelijk onderzoek dat liet zien dat veel psychische functies die van belang zijn voor de totstandkoming van maatschappelijk gewenst gedrag pas na het 20^e jaar tot volledige ontwikkeling komen. Daarnaast waren jongeren en jongvolwassenen met een lichtverstandelijke beperking oververtegenwoordigd in de groep die met politie en justitie in aanraking kwam. Verder bleek dat de groep jongeren tussen de 15 en 23 jaar verantwoordelijk was voor een buitenproportioneel deel van de criminaliteit.³¹

Deze brief leidde tot een conceptwetsvoorstel dat uitgebreid becommentarieerd werd en na een nieuwe kabinetsformatie werd op 5 december 2012 het uiteindelijke wetsvoorstel en de toelichting daarop ingediend.

---

²⁷ *Kamerstukken II 1989/90*, 21327, nr. 3, p. 7 (MvT).

²⁸ *Kamerstukken II 1991/92*, 21327, nr. 6, p. 9 (MvA).

²⁹ *Kamerstukken II 1989/90*, 21327, nr. 3, p. 33 (MvT).

³⁰ Wet van 27 november 2013, *Stb.* 2013, 485. Er zijn hierbij, naast de wijzigingen van art. 77c Sr en 63 lid 5 en 6 Sv, ook nog andere wijzigingen doorgevoerd. Deze wijzigingen zijn minder relevant voor het onderwerp van deze scriptie en zullen daarom buiten beschouwing gelaten worden.

³¹ *Kamerstukken II 2010/11*, 28741, nr. 17.

2.4.2 Voorgestelde werkwijze bij art. 77c Sr

Bij deze wetswijziging is, naast de verhoging van de leeftijdsgrens ten aanzien van art. 77c Sr, de nadruk komen te liggen op het zogenoemde ‘pretrial-traject’ of voorproces, waarbij een initiërende rol voor de officier van justitie is weggelegd. Dit heeft zich ten eerste geuit in het toevoegen van een zesde lid aan art. 259 Sv, waardoor de officier van justitie wanneer hij voornemens is te vorderen overeenkomstig art. 77c Sr, dit in de dagvaarding moet opnemen. Ten tweede zijn lid 5 en 6 aan art. 63 Sv toegevoegd. Op grond van art. 63 lid 5 Sv kan de officier van justitie bij de vordering tot inbewaringstelling al stilstaan bij de vraag of een sanctie uit het jeugdstrafrecht moet worden toegepast en aangeven als hij voornemens is te vorderen dat recht wordt gedaan overeenkomstig art. 77c Sr. Het is de bedoeling dat de reclassering om advies gevraagd wordt en ten behoeve hiervan kunnen inlichtingen worden ingewonnen bij de Raad voor de Kinderbescherming. Vanwege de formulering van art. 63 lid 6 Sv lijkt dit verplicht, maar de wetgever benadrukt in de memorie van antwoord dat de voorgestelde procedure van art. 63 lid 5 en 6 Sv een facultatief karakter heeft.³² Verder kunnen ook Pro Justitia-rapportages worden opgemaakt door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (hierna: NIFP), als de analyse van de reclassering aanleiding geeft tot nader psychologisch en gedragskundig onderzoek. Dit is echter niet verplicht.³³

Indien bij de voorgeleiding aan de rechter-commissaris al indicaties bestaan voor toepassing van art. 77c Sr, kan de officier van justitie ervoor zorgen dat de jongvolwassene een hierop toegesneden maatwerk aanpak krijgt. Deze maatwerk aanpak is standaard in het jeugdstrafrecht en houdt onder andere in dat de voorlopige hechtenis kan worden uitgevoerd in de justitiële jeugdinrichting. Art. 8 lid 1 sub a Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (hierna: BJJ) is dan ook dienovereenkomstig gewijzigd. Tevens kan hierdoor, net als bij minderjarigen, eerder worden gekeken of de voorlopige hechtenis kan worden geschorst.³⁴ De wetgever heeft met de voorgestelde werkwijze de toepassing van art. 77c Sr willen bevorderen doordat er eerder en meer systematisch gekeken wordt naar de noodzaak voor de toepassing van het jeugdstrafrecht.³⁵ Volgens de wetgever waarborgt deze werkwijze dat de rechter een gefundeerd oordeel kan vormen over het toe te passen sanctiestelsel.³⁶

2.4.3 Doel en doelgroep huidige wetgeving

De tekst van art. 77c Sr is niet gewijzigd bij de wetswijziging in 2014, de alternatieve gronden ‘persoonlijkheid van de dader’ en ‘omstandigheden waaronder het feit is begaan’ gelden dus nog steeds. De rechter kan dus nog steeds op grond van een van beide gronden toepassing geven aan art. 77c Sr.

Het doel van de wetswijziging is het vergroten van de mogelijkheden om een jeugdsanctie op te leggen wanneer de persoonlijkheid van de adolescent hiervoor aanleiding vormt.³⁷ Deze wetswijziging is dus een uitwerking van de grond ‘persoonlijkheid van de dader’. De reden hiervoor is dat inzichten uit de ontwikkelingspsychologie en neurobiologisch onderzoek laten zien dat bij adolescenten tussen de 15 en 23 jaar specifiek risicogedrag voorkomt dat kan worden toegeschreven aan de onvoltooide ontwikkeling van belangrijke hersenfuncties. Deze onvoltooide emotionele, sociale, morele en

---

³² *Kamerstukken I 2013/14*, 33498, C, p. 14.

³³ *Kamerstukken I 2013/14*, 33498, C, p. 5 (MvA).

³⁴ *Kamerstukken II 2012/13*, 33498, nr. 3, p. 6. (MvT).

³⁵ *Kamerstukken II 2012/13*, 33498, nr. 3, p. 21 (MvT).

³⁶ *Kamerstukken II 2012/13*, 33498, nr. 6, p. 26; *Kamerstukken I 2013/14*, 33498, C, p. 10 (MvA).

³⁷ *Kamerstukken II 2012/13*, 33498, nr. 3, p. 9 (MvT).

intellectuele ontwikkeling zorgt ervoor dat bij jongvolwassenen criminaliteit voor een groot deel optreedt tijdens de adolescentie en dan weer eindigt voor het 23^e levensjaar. Het gaat hierbij om fasegebonden gedrag in de adolescentie dat kan leiden tot het plegen van strafbare feiten.³⁸ Op grond van deze inzichten is de leeftijdsgrens in art. 77c Sr van 21 jaar naar 23 jaar verhoogd.

Volgens de memorie van toelichting is het uitgangspunt van het wetsvoorstel een effectieve en dadergerichte sanctionering die recht doet aan het gepleegde feit en rekening houdt met de persoonlijke omstandigheden van de dader, waaronder de ontwikkelingsfase waarin die zich bevindt. Een dadergerichte en speciaal preventieve aanpak is volgens de wetgever de geëigende weg om recidive terug te dringen bij criminele adolescenten.³⁹ Als de ontwikkelingsfase heeft bijgedragen aan het gepleegde feit, wordt het opleggen van een sanctie of een combinatie van sancties uit het jeugdstrafrecht overwogen. En wanneer, gelet op de persoonlijkheid van de dader de meest gunstige resultaten te verwachten zijn van een jeugdsanctie, kan art. 77c Sr worden toegepast en kan de 18- tot 23-jarige profiteren van de meer op heropvoeding, onderwijs en resocialisatie gerichte benadering van het jeugdstrafrecht. Het is uiteindelijk wel de rechter die beslist over de toepassing van art. 77c Sr en die wordt daarbij geheel vrijgelaten.⁴⁰ Dus ook wanneer de ontwikkeling van de jongvolwassene daartoe aanleiding geeft, is de rechter niet gehouden art. 77c Sr toe te passen.

Ten aanzien van de grond 'persoonlijkheid van de dader' is de ontwikkelingsfase van de adolescent dus leidend. De onvoltooide ontwikkeling van de hersenen geldt echter voor alle 18- tot 23-jarigen en volgens de wetgever is het opleggen van een jeugdsanctie een uitzonderingsmodaliteit.⁴¹ Het begrip 'onvoltooide ontwikkeling' wordt niet nader gedefinieerd, maar er worden wel een aantal voorbeelden genoemd voor welke jongvolwassenen art. 77c Sr een mogelijkheid zou kunnen zijn.

In de memorie van toelichting wordt als eerste opgemerkt dat, tenzij er sprake is van hardnekkige recidive, de naar verhouding minder ernstige strafbare feiten juist niet in aanmerking komen voor de bijzondere afdoening van art. 77c Sr. Dit omdat bij jongvolwassenen die een enkele keer een relatief licht delict plegen voor de dadergerichte en pedagogische maatwerkaanpak van het jeugdstrafrecht minder snel aanleiding is.⁴² Kennelijk is het standpunt van de wetgever dat bij die adolescenten minder snel sprake is van een onvoltooide ontwikkeling die heeft bijgedragen aan het plegen van een strafbaar feit en daarom zou moeten leiden tot een jeugdsanctie.

Welke jongeren volgens de memorie van toelichting juist wel in aanmerking komen, zijn zij die ernstige misdrijven plegen, veelplegers en kwetsbare jongvolwassenen. Tot de kwetsbare jongvolwassenen horen jongvolwassenen met een psychische of psychiatrische stoornis of een ontwikkelingsstoornis, zoals de groep Licht Verstandelijk Beperkten (hierna: LVB). Verder kan ook de behandeling van problematisch middelengebruik plaatsvinden binnen het kader van het jeugdstrafrecht.⁴³

Volgens de wetgever zijn de ernst van het feit en de justitiële voorgeschiedenis redenen om nadrukkelijker naar de persoonlijkheid van de dader te gaan kijken.⁴⁴ Aangezien de beslissing over de toepassing van art. 77c Sr een gelaagde beslissing is die begint bij de officier van justitie, lijken de ernst van het feit en de justitiële voorgeschiedenis factoren te zijn om voor te selecteren voor advisering met betrekking tot de grond 'persoonlijkheid van de dader'.

---

³⁸ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3 p. 12 en 13 (MvT).*

³⁹ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 2, 19 en 20 (MvT).*

⁴⁰ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 6, p. 15.*

⁴¹ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 17 (MvT).*

⁴² *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 21.*

⁴³ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 21 en 22.*

⁴⁴ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 6, p. 19 en 24.*

Dit wordt bevestigd doordat benadrukt wordt dat het niet de bedoeling is van elke jongvolwassene een reclasseringsrapportage op te maken. In de regel wordt bij veelplegers en ernstige misdrijven een rapportage opgemaakt door de reclassering, mede omdat bij ernstige misdrijven aanleiding is tot voorlopige hechtenis. Daarna zal worden gekeken of er indicaties zijn voor psychische- of ontwikkelingsstoornissen of LVB-problematiek.⁴⁵ In dit kader is het opvallend dat volgens de wetgever door de voorgestelde werkwijze (zoals besproken onder 2.4.2) geen categorieën jongvolwassenen worden uitgesloten, juist omdat deze werkwijze ziet op een individuele beoordeling van de strafzaak waarbij wordt gekeken van welke afdoening de meest gunstige resultaten te verwachten zijn.⁴⁶ Het is kennelijk de bedoeling om niemand uit te sluiten, maar toch wordt op basis van de ernst van het feit en de justitiële voorgeschiedenis een voorselectie gemaakt.

Met betrekking tot de ernst van het feit stelt staatssecretaris Teeven in de nota van wijziging dat van toepassing van art. 77c Sr kan worden afgezien indien de bijzondere ernst of de belangen van de slachtoffers hiertoe aanleiding geven.⁴⁷ Dit wordt nog eens herhaald door de staatssecretaris bij de behandeling in de Tweede Kamer op 30 mei 2013.⁴⁸ Het voorgaande is in tegenspraak met de memorie van toelichting en daarom verwarrend. Hoe de ernst van het feit in het kader van art. 77c Sr moet worden gewogen wordt niet duidelijk.

Enige duidelijkheid wordt wel verschaft omtrent de criteria die de adviserende partijen in de toeleiding naar de rechter moeten toepassen. De volgende criteria in de persoonlijkheid van de dader spelen een belangrijke rol: de mate van recidive, de vereiste bescherming die een kwetsbare adolescent nodig heeft en een duidelijk afwijzende of niet-gemotiveerde houding, bijvoorbeeld het niet bereid zijn om deel te nemen aan een slachtoffer-dadergesprek. Hiernaast is van belang in welke mate de directe omgeving van de dader moet veranderen. Daarbij speelt een rol in hoeverre de ouders en/of broertjes en zusjes invloed hebben op de adolescent en in hoeverre terugkeer naar het gezin mogelijk is. Tot slot speelt ook het beschikbare aanbod aan interventies een rol bij de afweging tussen volwassenen- of jeugdstrafrecht.⁴⁹

De grond 'de persoonlijkheid van de dader' wordt dus breed uitgemeten bij deze wetswijziging. Desondanks is van een duidelijk afgebakende doelgroep geen sprake. Ten eerste wordt het begrip 'onvoltooide ontwikkeling' niet nader gedefinieerd. Ten tweede noemt de wetgever een aantal criteria en voorbeelden, maar onduidelijk is of deze altijd aanwezig dienen te zijn en hoe deze moeten worden gewogen. Zo is het bijvoorbeeld niet duidelijk welke psychische of psychiatrische stoornissen zouden moeten leiden tot een jeugdsanctie. Ten derde is het tevens onduidelijk welk gewicht precies moet worden toegekend aan de ernst van het feit.

Uit de memorie van antwoord blijkt vervolgens dat het ook niet de bedoeling is geweest om een afgebakende doelgroep te creëren. De wetgever zelf stelt terughoudend te zijn en zich te beperken tot het scheppen van de wettelijke mogelijkheid voor toepassing van art. 77c Sr. De rechter wordt volledig vrijgelaten in de keuze voor het toe te passen sanctiestelsel.⁵⁰ Er moet namelijk maatwerk kunnen worden geleverd. De wetgever stelt hierbij een groot vertrouwen te hebben in de officieren

---

⁴⁵ *Handelingen II* 2012/13, 33498, nr. 89, p. 8.

⁴⁶ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 22 (MvT).

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 6, p. 15.

⁴⁸ *Handelingen II* 2012/13, 33498, nr. 89, p. 5.

⁴⁹ *Handelingen II* 2013/13, 33498, nr. 89, p. 8.

⁵⁰ *Kamerstukken I* 2013/14, 33498, C, p. 6.

van justitie en rechters.⁵¹ De vraag is echter of de toepassing van art. 77c Sr hierdoor niet te vrijblijvend is geworden.

De grond ‘omstandigheden waaronder het feit is begaan’ is bij deze wetswijziging niet verder uitgewerkt. In de memorie van toelichting wordt wel een voorbeeld gegeven: het geval dat strafbare feiten in groepsverband zijn begaan door minder- en meerderjarige daders en onder de gegeven omstandigheden en gelet op ieders aandeel, gelijkheid in straffen passend zou zijn.⁵² Dit voorbeeld komt overeen met de invulling die in 1995 aan deze grond werd gegeven. Dat deze grond weinig aandacht krijgt, is niet vreemd. De aanleiding voor deze wetswijziging – onderzoek naar ontwikkeling van hersenfuncties bij adolescenten – is immers gelegen in de grond ‘persoonlijkheid van de dader’.

2.5 Tussenconclusie

Uit de wetsgeschiedenis en literatuur blijkt dat er in Nederland al een kleine 120 jaar een aparte bejegening en behandeling van jeugdigen in het strafproces gehanteerd wordt. Het pedagogische karakter dat gekozen is bij de allereerste invoering van het jeugdstrafrecht is nooit meer losgelaten. Al vroeg kwam hierbij de roep voor het toepassen van dit pedagogische karakter op jongvolwassenen, hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot het adolescentenstrafrecht zoals dat is opgenomen in art. 77c Sr.

Sinds de invoering van de mogelijkheid om daders boven de 18 jaar overeenkomstig het jeugdstrafrecht te bestraffen, is een concrete omschrijving van de doelgroep uitgebleven. In 2014 heeft de wetgever met de wetswijziging de mogelijkheden voor toepassing van art. 77c Sr verruimd en de toepassing willen bevorderen. Op basis van neurowetenschappelijk onderzoek is de leeftijdsgrens verhoogd naar 23 jaar en is in art. 63 lid 5 en 6 Sv een regeling ingevoerd die het mogelijk maakt dat er eerder en meer systematisch gekeken wordt naar de mogelijke toepassing van art. 77c Sr. Tevens zijn voor het eerst kenmerken van de doelgroep genoemd.

Hetgeen aan het idee van het bevorderen van de toepassing van art. 77c Sr in de weg staat en daarmee de geringe toepassing van art. 77c Sr kan verklaren, is dat de wijzigingen met (te) veel vrijheid zijn vormgegeven. Het voorproces van selectie en advisering is facultatief en de doelgroep die geselecteerd moet worden is niet goed afgebakend. Hier komt bij dat de wetgever zichzelf tegenspreekt ten aanzien van de toepassing van art. 77c Sr bij ernstige feiten. Bovendien is de rechter, ook al is de toepassing van art. 77c Sr gevorderd door de officier van justitie en geadviseerd door de reclassering en/of het NIFP, volledig vrij om anders te beslissen.

Deze vrijheid is de bedoeling geweest. De wetgever heeft zich terughoudend willen opstellen en zich beperkt tot het scheppen van de wettelijke mogelijkheden voor de toepassing van art. 77c Sr. Er moet namelijk maatwerk geleverd kunnen worden, waarbij de wetgever groot vertrouwen heeft in de officieren van justitie en de rechters. Uit het derde en vierde hoofdstuk zal blijken of de wetgever hiermee een hanteerbare regeling gemaakt heeft.

---

⁵¹ *Handelingen II* 2012/13, 33498, nr. 89, p. 28.

⁵² *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 17.

Hoofdstuk 3. Het openbaar ministerie als poortwachter van het onverplichte voorproces

Zoals beschreven in het tweede hoofdstuk is bij de wetswijziging van 2014 de nadruk komen te liggen op het zogenoemde ‘pre-trial traject’ of voorproces. De bedoeling van de wetgever is dat, voor de zaak op zitting komt, er eerder en meer systematisch wordt gekeken naar de noodzaak voor toepassing van art. 77c Sr. De officier van justitie heeft hierbij een belangrijke rol gekregen. Door de toevoeging van lid 5 en 6 aan art. 63 Sv, kan de officier van justitie bij de vordering inbewaringstelling al aangeven dat hij voornemens is te vorderen overeenkomstig art. 77c Sr. Verder is het de bedoeling dat de officier van justitie en de rechter door de reclassering en/of het NIFP geadviseerd worden over de mogelijke de toepassing van art. 77c Sr.⁵³ In dit hoofdstuk zal beschreven worden hoe het door de wetgever bedoelde voorproces in de praktijk is vormgegeven en of hierin redenen te vinden zijn die de geringe toepassing van art. 77c Sr kunnen verklaren.

3.1 De ketenafspraken

Ten behoeve van de uitvoering van de wetswijziging is door het Ministerie van Veiligheid en Justitie in samenwerking met de ketenpartners (het openbaar ministerie, de reclassering en het NIFP) een ‘Kader Adolescentenstrafrecht 2014’ opgesteld waarin ketenafspraken zijn vastgelegd. Deze afspraken en de uitwerking van het voorproces zien op de grond ‘persoonlijkheid van de dader’. In dit document wordt onderscheid gemaakt tussen twee adviesprocessen waarin de afweging voor de toepassing van het jeugdstrafrecht voordat de zaak op zitting komt op een aantal momenten gemaakt kan worden.⁵⁴ Figuur 1 bevat een schematisch overzicht van deze processen. Het verschil is dat de verdachte in het ene proces in voorlopige hechtenis geplaatst wordt en in het andere proces de zitting in vrijheid afwacht. De beide processen zullen niet apart besproken worden omdat de momenten waarop de afweging voor toepassing van het jeugdstrafrecht gemaakt wordt grotendeels overeenkomen, waarbij het enige verschil is dat bij de voorgeleiding aan de rechter-commissaris de afweging nog eens gemaakt kan worden.

De voorgestelde gang van zaken is als volgt. De afweging voor de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht wordt als eerste gemaakt door het openbaar ministerie na het verhoor, wanneer besloten wordt de verdachte in verzekering te stellen of een dagvaarding uit te vaardigen. Indien de verdachte in verzekering is gesteld, is het de bedoeling dat in ieder geval de reclassering en indien nodig het NIFP, een rapportage opstelt. Daarna kan de officier van justitie bij de vordering inbewaringstelling aangeven dat hij voornemens is te vorderen overeenkomstig art. 77c Sr, hetgeen het mogelijk maakt de verdachte in voorlopige hechtenis in een justitiële jeugdinrichting te plaatsen. In deze situatie of in het geval dat de verdachte de terechtzitting in vrijheid afwacht, is het tevens de bedoeling dat de reclassering en eventueel het NIFP, een rapportage opstelt voor de terechtzitting. Vervolgens maakt het openbaar ministerie nogmaals de afweging om bij de terechtzitting te vorderen dat recht wordt gedaan overeenkomstig art. 77c Sr.

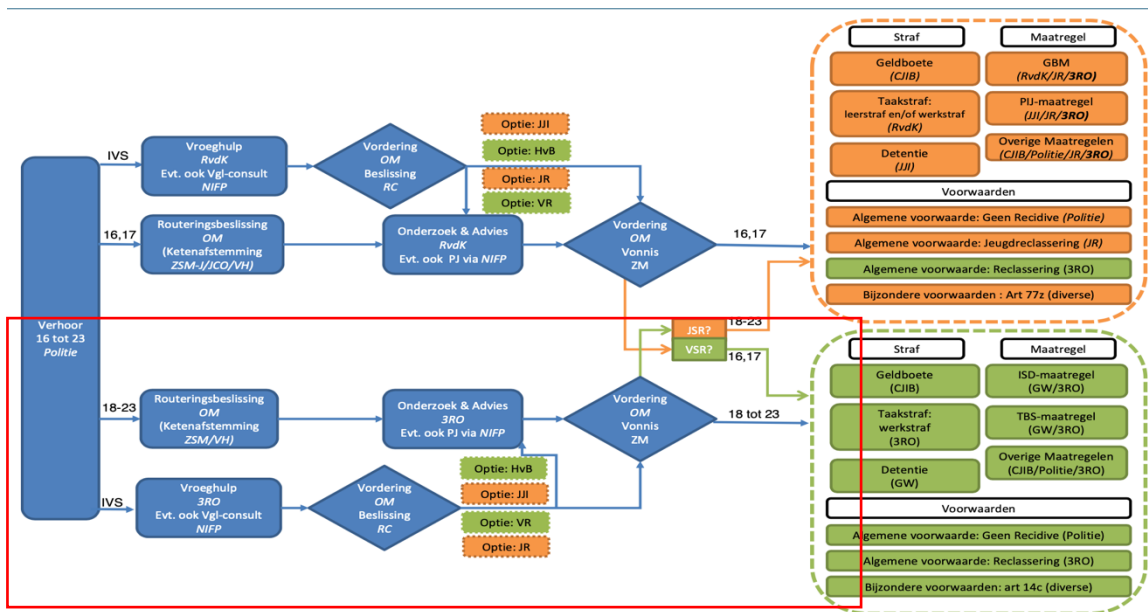
Een eerste kanttekening die hierbij gemaakt moet worden is dat de ketenafspraken geen bindend document zijn. Het is dus niet verplicht om de hierboven genoemde route af te leggen. In de

---

⁵³ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 21 (MvT).*

⁵⁴ *Kader Adolescentenstrafrecht 2014 versie 2.1, 2015, p. 5.*

volgende paragrafen zullen de momenten waarop de afweging voor toepassing van het jeugdstrafrecht gemaakt kan worden behandeld worden.

Figuur 1

3.2 De rol van het openbaar ministerie

In deze paragraaf zal aan de orde komen wanneer en hoe het openbaar ministerie de afweging voor toepassing van het jeugdstrafrecht kan maken.

3.2.1 De beoordeling na het verhoor

Volgens de wetgever is het de bedoeling dat de officier van justitie de eerste stap in de richting van art. 77c Sr zet. Deze eerste stap houdt in dat de officier van justitie het voornemen heeft te vorderen dat recht wordt gedaan overeenkomstig art. 77c Sr. Dit voornemen kan worden aangegeven bij de vordering inbewaringstelling (art. 63 lid 5 Sv). Daarnaast kan het voornemen worden opgenomen in de dagvaarding (art. 260 lid 6 Sv) wanneer de verdachte de zitting in vrijheid afwacht. Om tot dit voornemen te komen moet na het verhoor een afweging gemaakt worden omtrent de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht bij de 18- tot 23-jarige verdachte. Volgens de ketenafspraken is het de bedoeling dat deze afweging standaard plaatsvindt, zei het dat hier geen verplichting toe bestaat.⁵⁵

Raadpleging adviserende partijen

Uit de ketenafspraken blijkt dat het de bedoeling is dat het openbaar ministerie de reclassering raadpleegt omtrent de afweging in het kader van art. 77c Sr. Voorafgaand aan de vordering inbewaringstelling dient de officier van justitie op grond van art. 63 lid 6 Sv de reclassering advies te vragen in het geval het jeugdstrafrecht een mogelijkheid kan zijn. In de ketenafspraken is dit vormgegeven met het uitgangspunt dat er altijd een vroeghulprapportage wordt opgemaakt door de reclassering als een 18-

⁵⁵ Bijlagen. Kader Adolescentenstrafrecht 2014 versie 2.1 2015, p. 4.

tot 23-jarige verdachte in verzekering is gesteld.⁵⁶ Uit onderzoek is echter gebleken dat dit uitgangspunt niet haalbaar is. De reden hiervoor is het gebrek aan mankracht en tijd bij de reclassering. Ondanks dat de 18- tot 23-jarigen als prioriteit zijn gekenmerkt, moet de beschikbare tijd en mankracht verdeeld worden over meer geprioriteerde groepen verdachten (High Impact Crime, veelplegers en Top-X verdachten).⁵⁷ Indien geen vroeghulprapportage beschikbaar is, bestaat er volgens de ketenafspraken geen verplichting om de reclassering alsnog te raadplegen. In deze gevallen maakt het openbaar ministerie de afweging voor toepassing van het jeugdstrafrecht kennelijk zelfstandig.

In de gevallen waarin geen voorgeleiding plaatsvindt, kan de officier van justitie de reclassering raadplegen omtrent het opnemen van art. 77c Sr in de dagvaarding. Het raadplegen van de reclassering blijkt in de praktijk met name te gebeuren wanneer een zaak via de zogenoemde ZSM-tafel gaat. Bij ZSM zitten deze ketenpartners immers samen aan tafel.⁵⁸

Hoewel in beide gevallen geen verplichting bestaat tot het raadplegen van de reclassering, blijkt uit de ketenafspraken dat het de bedoeling is dat het initiatief hiervoor bij het openbaar ministerie ligt. In dit kader is het opmerkelijk dat uit een onderzoek uit 2017 blijkt dat er onduidelijkheid bestaat over bij wie het initiatief voor de samenwerking tussen het openbaar ministerie en de reclassering ligt. Volgens officieren van justitie zou het initiatief bij de reclassering liggen, terwijl de reclassering uitgaat van een sturende rol van de officier van justitie wegens de mogelijkheid om het voorstellen voor toepassing van het jeugdstrafrecht kenbaar te maken bij de vordering inbewaringstelling of de dagvaarding.⁵⁹

Naast de reclassering, kan het ook het NIFP geraadpleegd worden wanneer de verdachte in verzekering is gesteld. Door het openbaar ministerie kan een voorgeleidingsconsult worden aangevraagd bij het NIFP, indien sprake is van een ernstig delict en aanwijzingen bestaan voor psychopathologie en/of een ontwikkelingsachterstand bij de verdachte. In het voorgeleidingsconsult komt alleen de vraag aan de orde of de verdachte voor de voorlopige hechtenis geplaatst dient te worden in een justitiële jeugdinstelling of in een penitentiaire inrichting en wordt geen uitspraak gedaan over de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht.⁶⁰

Uit het voorgaande kan worden opgemaakt dat de reclassering en het NIFP geraadpleegd kunnen worden bij de afweging omtrent de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht, maar dat dit niet verplicht is en tevens niet standaard gebeurt. Het raadplegen van het NIFP is namelijk alleen aan de orde bij een ernstig delict en aanwijzingen voor psychopathologie en/of een ontwikkelingsachterstand. Het is wel de bedoeling dat de reclassering geraadpleegd wordt, maar in de praktijk blijkt dat dit niet standaard gebeurt en het onduidelijk is bij wie het initiatief hiervoor ligt. Hierdoor is het maar de vraag of de ketenpartners wel betrokken worden in deze fase.

Instrumenten

De officier van justitie kan, naast de mogelijkheid om de reclassering en/of het NIFP te raadplegen, criteria gebruiken bij de afweging voor toepassing van het jeugdstrafrecht. Volgens de ketenafspraken is het de bedoeling dat het openbaar ministerie bij het maken van de afweging voorafgaand aan de

---

⁵⁶ *Kader Adolescentenstrafrecht versie 2.1 2015*, p. 10.

⁵⁷ Barendregt, Beerthuisen en van der Laan 2018, p. 45.

⁵⁸ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 33. ZSM staat voor zo spoedig, slim, simpel, samen en selectief mogelijk. Het is een afdoeningswijze binnen het openbaar ministerie voor veel voorkomende criminaliteit.

⁵⁹ Mijnaerends & Rensen, *FJR 2017/14*, p. 61.

⁶⁰ Vogelvang & Kempes 2014, p. 52.

voorgeleiding of het uitvaardigen van de dagvaarding, gebruik maakt van de ‘OM Indicatielijst Jeugdstrafrecht voor 18- tot 23-jarigen’ (hierna: OM-indicatielijst), welke is ontwikkeld in 2014.⁶¹

De OM-Indicatielijst is voor het laatst gewijzigd in september 2019. Bij deze wijziging is toegevoegd dat op basis van deze lijst een voornemen kan worden gevormd en dat het definitieve standpunt van de officier van justitie pas op zitting wordt bepaald. De officier van justitie kan kennelijk altijd zijn voornemen of vordering nog wijzigen. De indicaties en contra-indicaties zelf zijn niet gewijzigd.⁶² De lijst kent drie indicaties en drie contra-indicaties voor toepassing van het jeugdstrafrecht.⁶³ Het valt op dat de aard of de ernst van het delict een contra-indicatie is. Spanjaard e.a. betogen in hun onderzoek in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (hierna: WODC) uit 2020 dat deze contra-indicatie verwijderd is bij de aanpassing van de lijst in 2019, maar dit blijkt niet het geval te zijn nu deze contra-indicatie nog steeds in de meest recente versie staat.⁶⁴ Ten aanzien van de ernst van het feit als contra-indicatie heeft het openbaar ministerie kennelijk zelf de knoop doorgehakt, nu de wetgever hierover geen eenduidig standpunt heeft ingenomen. Verder is het opvallend dat de mate van justitiële voorgeschiedenis ook een contra-indicatie is, nu de wetgever ‘hardnekkige recidive’ en ‘veelplegers’ juist geschikt vindt voor toepassing van art. 77c Sr.⁶⁵

Naast de OM-indicatielijst heeft het openbaar ministerie ook de Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt (hierna: OM-richtlijn) waarin beleid ten aanzien van art. 77c Sr is opgenomen.⁶⁶ Opvallend is, dat in deze OM-richtlijn vier criteria zijn opgenomen die gelden als indicaties voor de toepassing van het jeugdstrafrecht en er geen contra-indicaties zijn opgenomen. De richtlijn en de indicatielijst komen dus niet overeen. Bovendien blijkt wat betreft het gebruik van de richtlijn, noch uit de richtlijn zelf, noch uit de ketenafspraken wanneer deze gebruikt dient te worden. Barendregt e.a. concluderen dat de praktijk worstelt met het bestaan van twee verschillende instrumenten. Officieren van justitie blijken wel op de hoogte van beide instrumenten, maar halen deze door elkaar omdat de criteria verschillen.⁶⁷

Verder is het gebruik van de instrumenten niet verplicht. Uit een onderzoek uit 2017 blijkt dan ook de OM-indicatielijst niet standaard gebruikt wordt, maar dat officieren van justitie gebruik maken van het zogenaamde ‘fingerspitzengefühl’ om in te schatten of het jeugdstrafrecht een mogelijkheid zou zijn.⁶⁸ Hier komt bij dat het maar de vraag is of de afweging voor toepassing van het jeugdstrafrecht überhaupt gemaakt wordt. Uit onderzoek blijkt dat bij de reguliere officieren van justitie die de zaken met 18- tot 23-jarigen behandelen, bekendheid ontbreekt met de mogelijkheid van toepassing van art. 77c Sr.⁶⁹

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat de eerste afweging over de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht facultatief is en niet leidt tot een consistente selectie. Ten eerste is het maken van de afweging zelf niet verplicht en is het gezien de onbekendheid met art. 77c Sr bij reguliere

---

⁶¹ *Bijlagen. Kader Adolescentenstrafrecht 2014 versie 2.1* 2015, p. 35.

⁶² *OM Indicatielijst jeugdstrafrecht voor 18- tot 23-jarigen* 2019, zie bijlage 1.

⁶³ Vanwege het vrijwillige gebruik van de lijst zal deze inhoudelijk alleen besproken worden voor zover deze niet overeenstemt met de bedoeling van de wetgever.

⁶⁴ Spanjaard e.a. 2020, p. 54; *OM Indicatielijst jeugdstrafrecht voor 18- tot 23-jarigen* 2019, p. 2, zie bijlage 1. Door navraag bij het openbaar ministerie op 23 maart 2021 blijkt dat de versie uit 2019 nog steeds gebruikt wordt.

⁶⁵ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 19 en 21 (MvT).

⁶⁶ *Stcrt.* 2021, 2578.

⁶⁷ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 34.

⁶⁸ Mijnaerends & Rensen, *FJR* 2014/14, p. 61.

⁶⁹ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 80.

officieren van justitie maar de vraag of de afweging gemaakt wordt. Ten tweede is het raadplegen van de reclassering en/of het NIFP hierbij niet verplicht en uit onderzoek is dan ook gebleken dat dit niet standaard gebeurt. Ten derde beschikt het openbaar ministerie over instrumenten voor het maken van deze afweging, maar het gebruik daarvan is niet verplicht. In de praktijk blijkt ook dat nauwelijks gebruik wordt gemaakt van deze instrumenten en dat officieren van justitie op basis van het 'fingerspitzengefühl' een inschatting maken of het jeugdstrafrecht een mogelijkheid kan zijn. Bovendien kan het gebruik van de OM-Indicatielijst ertoe leiden dat, vanwege de contra-indicatie 'justitiële voorgeschiedenis', in strijd met de bedoeling van de wetgever de mogelijke toepassing van art. 77c Sr niet nader wordt onderzocht.

3.2.2 De vordering inbewaringstelling

Indien het openbaar ministerie na het verhoor, wanneer de verdachte in verzekering is gesteld, de afweging omtrent de toepassing van het jeugdstrafrecht gemaakt heeft en daarna voornemens is te vorderen overeenkomstig art. 77c Sr, is het de bedoeling dat de officier van justitie dit voornemen kenbaar maakt bij de rechter-commissaris ex. art. 63 lid 5 Sv. De rechter-commissaris neemt vervolgens een beslissing over de inbewaringstelling en kan daarbij besluiten dat de verdachte in voorlopige hechtenis in een justitiële jeugdinrichting geplaatst wordt. Verder kan de rechter-commissaris (of later de raadkamer) beslissen de voorlopige hechtenis te schorsen onder voorwaarden en hierbij begeleiding door de jeugdreclassering opleggen.⁷⁰

Aangezien de afweging door het openbaar ministerie en de advisering door de reclassering en het NIFP niet verplicht is, kan de rechter-commissaris, wanneer het openbaar ministerie geen rapportage heeft verzocht, ambtshalve bevelen dat gerapporteerd wordt over de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht (art. 176 jo. 227 Sv).⁷¹ De rechter-commissaris kan hier nog enigszins opvangen wat het openbaar ministerie heeft nagelaten.

Desalniettemin bestaat er in deze situatie een probleem. Wanneer de officier van justitie het voornemen met betrekking tot art. 77c Sr namelijk niet kenbaar heeft gemaakt, kan de rechter-commissaris niet ambtshalve besluiten dat de verdachte in voorlopige hechtenis in een justitiële jeugdinrichting wordt geplaatst. Art. 8 lid 1 BJJ bepaalt namelijk dat een 18- tot 23-jarige verdachte alleen in een justitiële jeugdinrichting mag worden geplaatst wanneer de officier van justitie het voornemen om te vorderen overeenkomstig art. 77c Sr kenbaar heeft gemaakt.⁷² De wetgever heeft het openbaar ministerie hier pijnlijk veel macht gegeven.

Hier komt nog bij dat Barendregt e.a. signaleren dat bij de voorgeleiding aan de rechter-commissaris al een keuze wordt gemaakt voor het toepasselijke sanctiestelsel en dat hier nauwelijks van wordt afgeweken door de officier van justitie en de rechter, terwijl op dat moment nog weinig informatie beschikbaar is over de persoon van de verdachte.⁷³ Deze bevinding is verontrustend, want als het openbaar ministerie nalaat een afweging te maken omtrent de mogelijke toepassing van art. 77c Sr en daarover niets meldt bij de rechter-commissaris, kan daartegen niets ondernomen worden en is de kans dus klein dat de mogelijke toepassing van art. 77c Sr nog onderzocht wordt. Het openbaar ministerie vervult hierdoor een zogenoemde poortwachtersfunctie.

---

⁷⁰ Kader *Adolescentenstrafrecht versie 2.1* 2015, p. 12.

⁷¹ Tiemens, *TPWS* 2018/24, p. 67.

⁷² Reijntjes-Wendenburg, *DD* 2015/21, p. 211.

⁷³ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 90.

3.2.3 Het aanvragen van advisering voor de terechtzitting

Volgens de ketenafspraken is het de bedoeling dat voor de terechtzitting advisering heeft plaatsgevonden door de reclassering en indien wenselijk door het NIFP.⁷⁴ In de situatie dat de verdachte in voorlopige hechtenis in de justitiële jeugdinrichting zit, is in de ketenafspraken afgesproken dat het openbaar ministerie altijd een reclasseringsadvies aanvraagt voor de terechtzitting.⁷⁵

Wanneer de officier van justitie na de eerste beoordeling van de zaak tot de conclusie komt dat het jeugdstrafrecht een mogelijkheid kan zijn en dus voornemens is te vorderen dat recht wordt gedaan overeenkomstig art. 77c Sr, kan tevens besloten worden dat de verdachte de terechtzitting in vrijheid afwacht. Het voornemen dient dan ex. art. 260 lid 6 Sv te worden opgenomen in de dagvaarding. In dit geval is het tevens de bedoeling dat een reclasseringsadvies voor de terechtzitting wordt aangevraagd.

De beslisboom van het openbaar ministerie voor het aanvragen van het reclasseringsadvies is hiertoe aangepast. Er wordt een advies aangevraagd bij “de verdachten tussen de 18 en 23 jaar, die worden gedagvaard en waarbij toepassing van het jeugdstrafrecht een optie is”. Volgens de ketenafspraken is er op deze wijze voor de groep jongvolwassenen die in aanmerking kunnen komen voor art. 77c Sr altijd een advies van de reclassering beschikbaar bij de terechtzitting.⁷⁶ Het is hierbij belangrijk om op te merken dat het openbaar ministerie alleen een reclasseringsadvies hoeft aan te vragen indien ‘het jeugdstrafrecht een optie is’ bij de verdachte. Wanneer het openbaar ministerie geen afweging heeft gemaakt over de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht of na de afweging niet voornemens is te vorderen overeenkomstig art. 77c Sr, hoeft er volgens de beslisboom geen reclasseringsadvies te worden aangevraagd. Het is dus in grote mate afhankelijk van het openbaar ministerie of de rechter ter terechtzitting een advies van de reclassering tot zijn beschikking heeft.

Verder kan door het openbaar ministerie een Pro Justitia rapportage worden aangevraagd bij het NIFP als het gaat om een ernstig delict en aanwijzingen zijn voor psychopathologie en/of een ontwikkelingsachterstand. Als het openbaar ministerie (of de rechter, zie hierna) van mening is dat hier geen sprake van is, volstaat een advies van de reclassering.⁷⁷

Het initiatief voor het aanvragen van de advisering ter terechtzitting ligt volgens de ketenafspraken dus bij het openbaar ministerie, zei het dat hier geen verplichting toe bestaat. Indien dit wordt nagelaten kan de rechter op grond van art. 316 en 317 Sv nog wel een advies verzoeken van de reclassering en/of het NIFP. Uit onderzoek blijkt echter dat dit zelden gebeurt.⁷⁸

Uit het voorgaande blijkt dat ook de advisering voor terechtzitting facultatief is. Het is niet verplicht de ketenafspraken na te leven en wanneer dit wel gebeurt, vindt in de situatie dat het openbaar ministerie het voornemen omtrent art. 77c Sr niet heeft opgenomen in de dagvaarding of kenbaar heeft gemaakt bij de vordering inbewaringstelling, geen nadere advisering plaats. Aangezien het zelden gebeurt dat rechter ambtshalve om advies vraagt, vervult het openbaar ministerie hier tevens een zogenoemde poortwachtersfunctie.

---

⁷⁴ *Kader Adolescentenstrafrecht versie 2.1 2015*, p. 6 en 13.

⁷⁵ *Kader Adolescentenstrafrecht versie 2.1 2015*, p. 13.

⁷⁶ *Kader Adolescentenstrafrecht versie 2.1 2015*, p. 6.

⁷⁷ Vogelvang & Kempes 2015, p. 12.

⁷⁸ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 62.

3.2.4 De vordering ter terechtzitting

Uit het voorgaande kan worden opgemaakt dat, vanwege het gebrek aan verplichtingen, het niet zeker is dat de voorgestelde processen worden doorlopen op de manier zoals ze in de ketenafspraken bedoeld zijn. Wanneer het voorproces wel op de voorgestelde wijze verloopt en er dus geadviseerd is over de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht, kan de officier van justitie het standpunt op de terechtzitting nog wijzigen. Er bestaat geen verplichting om ter terechtzitting dan ook te vorderen overeenkomstig art. 77c Sr.⁷⁹

3.3 Advisering door de reclassering en het NIFP

Uit het voorgaande is gebleken dat de advisering door de reclassering en/of het NIFP niet verplicht is en in grote mate afhankelijk is van het openbaar ministerie. In deze paragraaf zal besproken worden hoe de reclassering en het NIFP hun adviserende taak uitvoeren.

De volwassenenreclassering rapporteert bij verdachten boven de 18 jaar over de toepassing van het jeugdstrafrecht. Bij het opmaken van deze rapportages kan gebruik worden gemaakt van het 'Wegingskader Adolescentenstrafrecht 18- tot 23-jarigen'. Dit wegingskader is in 2014 ontwikkeld en in 2016 aangepast.⁸⁰ Het wegingskader is inhoudelijk aangepast en daarnaast is een zogenoemd verkort wegingskader ontwikkeld voor de vroeghulprapportage. Dit kan sneller en op basis van minder informatie worden ingevuld. Het volledige wegingskader kan gebruikt worden voor de advisering voor de terechtzitting.

Het NIFP wordt gevraagd om te adviseren over de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht, indien het gaat om een ernstig feit en een vermoeden bestaat van psychopathologie en/of ontwikkelingsachterstand.⁸¹ Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de door het NIFP zelf opgestelde 'Wegingslijst Adolescentenstrafrecht NIFP'.⁸²

Zowel de reclassering als het NIFP is niet verplicht om bij de advisering gebruik te maken van de daarvoor bestemde instrumenten.⁸³ Uit onderzoek is dan ook gebleken dat het gebruik van deze instrumenten door deze ketenpartners niet standaard is. Uit de eerste empirische bevindingen na de wetwijziging uit 2014 blijkt dan ook dat het wegingskader door de reclassering maar bij de helft van de adviezen gebruikt is. Het NIFP heeft bij 65% van de adviezen melding gemaakt van het gebruik van de wegingslijst.⁸⁴

In de instrumenten is ook opgenomen dat de eigen afweging van de rapporteur leidend is en het wegingskader of de wegingslijst kan dienen als hulpmiddel.⁸⁵ Dit kan wel leiden tot inconsistente adviezen. Prop e.a. stellen hierover dat door het vrijwillige gebruik het advies vooral afhankelijk is van de beoordeling van de individuele praktijkprofessional en diens kennis en kunde hierbij. Hoewel dit aansluit bij de gedachte van het leveren van maatwerk, is het gevaar voor rechtsongelijkheid hierdoor groot.⁸⁶ Hier komt nog bij dat reclasseringsmedewerkers geen standaard omschrijving van het begrip

---

⁷⁹ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 32.

⁸⁰ Buysse 2016; De auteur van deze scriptie heeft bij de reclassering het actuele wegingskader opgevraagd op 7 april 2021. Zie bijlage 2.

⁸¹ *Kader Adolescentenstrafrecht versie 2.1* 2015, p. 7.

⁸² Vogelvang & Kempes 2014, p. 45.

⁸³ Buysse 2016, p. 12; Vogelvang & Kempes 2015, p. 102.

⁸⁴ Van der Laan e.a. 2016, p. 105 en 108.

⁸⁵ Buysse 2016, p. 15; Vogelvang & Kempes 2014, p. 49.

⁸⁶ Prop e.a. 2018, p. 35.

‘onvoltooide ontwikkeling’ hanteren.⁸⁷ Binnen het NIFP wordt bij het opstellen van de rapportages de ontwikkeling van de verdachte tevens op verschillende wijze beoordeeld. Psychologen gebruiken hiervoor testpsychologisch materiaal, terwijl psychiaters een klinisch oordeel geven. Barendregt e.a. concluderen hiernaast dat de specialisatie van praktijkprofessionals ervoor zorgt dat jeugdpsychologen en psychiaters het concept ‘onvoltooide ontwikkeling’ anders invullen dan rapporteurs die deze specialisatie niet hebben.⁸⁸ Zowel binnen de reclassering als het NIFP wordt kennelijk op verschillende wijze invulling gegeven aan het begrip ‘onvoltooide ontwikkeling’.

Vanwege het vrijwillige en beperkte gebruik zal voor de inhoudelijke bespreking van de instrumenten worden volstaan met enkele opvallende punten. Ten eerste zijn de instrumenten van de reclassering en het NIFP beduidend uitgebreider dan die van het openbaar ministerie. Een overeenkomst is dat ook de reclassering en het NIFP een langdurige justitiële voorgeschiedenis en het laten mislukken van eerdere sancties hebben opgenomen als contra-indicatie voor het jeugdstrafrecht.⁸⁹ Zoals beschreven onder 3.2.1 is dit in strijd met de bedoeling van de wetgever.⁹⁰

Verder valt het op dat in de instrumenten van de reclassering en het NIFP geen evenwicht bestaat tussen de indicaties en de contra-indicaties. In beide lijsten zijn meer contra-indicaties opgenomen. Spanjaard e.a. stellen hierover dat door de veelheid en de aard van de contra-indicaties de vraag naar de onvoltooide ontwikkeling naar de achtergrond verdwijnt en het moeilijker wordt om te bepalen wat een verdachte nodig heeft om verder te ontwikkelen en recidive te voorkomen. Daarnaast zijn de contra-indicaties door de ketenpartners zelf bedacht en volgen deze volgens de onderzoekers niet uit de bedoeling van de wet.⁹¹

Alles overziend kan geconcludeerd worden dat de kans zeer aanwezig is dat de advisering door de reclassering en/of het NIFP niet op een consistente wijze gebeurt. Het gebruik van de hiervoor opgestelde instrumenten is niet verplicht en daarbij blijkt dat het begrip ‘onvoltooide ontwikkeling’ door het NIFP en de reclassering op verschillende wijze wordt ingevuld.

3.4 Tussenconclusie

In de ketenafspraken is uitwerking gegeven aan de wens van de wetgever dat eerder en meer systematisch naar de mogelijke toepassing van art. 77c Sr gekeken zou worden. Wanneer deze afspraken nageleefd worden, wordt voldaan aan deze wens. Er is dan immers een advies over de mogelijke toepassing van art. 77c Sr beschikbaar bij de voorpleiding en bij de terechtzitting.

De officier van justitie vervult in het voorproces wel een zogenoemde poortwachtersfunctie aangezien die, om de advisering in werking te zetten, als eerste een afweging moet maken omtrent de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht. Een probleem hierbij is dat de wijze waarop de afweging gemaakt moet worden, niet vastligt. Er bestaat immers geen verplichting om de afweging te maken, de reclassering en het NIFP te raadplegen en hiervoor bedoelde instrumenten te gebruiken. In de praktijk blijkt dan ook dat het maar de vraag is of de afweging überhaupt gemaakt wordt wegens het ontbreken van bekendheid met de mogelijke toepassing van art. 77c Sr bij officieren van justitie. Als de afweging wel gemaakt wordt, blijkt dat dit gebeurt op basis van het ‘fingerspitzengefühl’ en dat de reclassering niet standaard geraadpleegd wordt.

---

⁸⁷ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 55.

⁸⁸ Barendregt, Beerthuisen & van der Laan 2018, p. 60.

⁸⁹ Vogelvang & Kempes 2014, p. 47; *Wegingskader Adolescentenstrafrecht Reclassering*, zie bijlage 2.

⁹⁰ *Kamerstukken II 2012/13*, 33498, nr. 3, p. 19 en 21.

⁹¹ Spanjaard e.a. 2020, p. 66.

Wanneer de officier van justitie de afweging niet maakt of zelfstandig tot de conclusie komt dat toepassing van het jeugdstrafrecht geen mogelijkheid is voor de jongvolwassen verdachte, hoeft er volgens de ketenafspraken geen nader onderzoek plaats te vinden. Tevens kan de rechter-commissaris bij de inbewaringstelling niet zelfstandig zorgen dat het 'art. 77c Sr-traject' alsnog in werking wordt gezet omdat het niet mogelijk is ambtshalve de jongvolwassene in een justitiële jeugdinstelling te plaatsen. De rechter kan in deze situatie nog ambtshalve advisering aanvragen voor de terechtzitting, maar ook dit blijkt zelden te gebeuren.

De macht van het openbaar ministerie is dus groot. Hier komt nog bij dat ook indien wel advisering plaatsvindt, niet met zekerheid gesteld kan worden dat dit op consistente wijze gebeurt. De uitkomst van verder onderzoek naar de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht hangt namelijk in grote mate af van instrumenten met een veelheid aan contra-indicaties waarvan de justitiële voor geschiedenis in strijd is met de bedoeling van de wetgever of, gezien het vrijwillige gebruik hiervan, van de individuele kennis en kunde van de praktijkprofessional. Bovendien blijkt dat de praktijkprofessionals het begrip 'onvoltooide ontwikkeling' verschillend invullen.

Geconcludeerd kan worden dat de geringe toepassing van art. 77c Sr mede verklaard kan worden doordat er in het voorproces geen duidelijke route is die altijd gevolgd wordt bij verdachten tussen de 18 en 23 jaar. De selectie van de doelgroep verloopt hierdoor inconsistent. Vanwege de poortwachtersfunctie van het openbaar ministerie hierbij bestaat een aanzienlijke kans dat bij een groot aantal jongvolwassenen niet onderzocht wordt of de toepassing van art. 77c Sr een mogelijkheid kan zijn.

Hoofdstuk 4. Een wisselende rechtspraktijk

De wetgever algemeen is gebleven in het geven van handvaten ten aanzien van de toepassing van art. 77c Sr. De concrete invulling van de grond ‘persoonlijkheid van de dader’ is overgelaten aan de praktijk, waarin de officier van justitie een poortwachtersfunctie vervult. Deze poortwachtersfunctie en de verdere wijze waarop het voorproces is vormgegeven, leiden tot een inconsistente voorselectie van jongvolwassenen die in aanmerking kunnen komen voor berechting overeenkomstig art. 77c Sr. Het onderzoek naar de persoonlijkheid van de dader en diens onvoltooide ontwikkeling is namelijk niet verplicht en hangt af van de afweging die de officier van justitie ten aanzien van de toepassing van het jeugdstrafrecht gemaakt heeft. Zelfs in het geval dat adviezen beschikbaar zijn bij de terechtzitting en de officier van justitie ook overeenkomstig art. 77c Sr vordert, is de rechter alsnog volledig vrij om anders te beslissen. De keuze voor toepassing van het jeugd- of volwassenenstrafrecht is namelijk geheel aan de rechter voorbehouden.⁹²

In dit hoofdstuk zal worden gezien hoe de toepassing van art. 77c Sr door de rechter verloopt en of hierin verklaringen voor de geringe toepassing te vinden zijn.⁹³

4.1 De Hoge Raad stelt geen grenzen

Uit de jurisprudentieonderzoeken betreffende het eerste jaar na de wetswijziging komt naar voren dat rechters op verschillende wijze toepassing geven aan art. 77c Sr.⁹⁴ Reijntjes-Wendenburg betoogt dat dit een gevolg is van de terughoudende opstelling van de wetgever en stelt, na haar evaluatie van de eerste negen maanden rechtspraak, dat het aan de (hoogste) rechter gaat zijn om de grenzen van dit artikel nader in te vullen.⁹⁵

De Hoge Raad blijkt alleen niet van plan te zijn de grenzen nader in te vullen. Met betrekking tot de grond ‘persoonlijkheid van de dader’ is in de uitspraak van de Rijswijkse Stoeptegel, die overigens voor de wetswijziging in 2014 geweest is, het volgende gesteld. De enkele omstandigheid dat de verdachte een persoonlijkheid heeft met kinderlijke trekken, leidt er niet toe dat de rechter gehouden is het jeugdstrafrecht toe te passen.⁹⁶ Na de wetswijziging heeft de Hoge Raad nog eens bevestigd dat de rechter vrij is in de keuze voor toepassing van het jeugd- of volwassenenstrafrecht.⁹⁷ Struijk stelt terecht dat uit de lezing van advocaat-generaal Bleichrodt met betrekking tot de straftoemingsvrijheid van de rechter in art. 77c Sr-zaken blijkt dat de eigen afweging van de rechter als uitgangspunt wordt genomen.⁹⁸ Volgens de advocaat-generaal brengt namelijk “de enkele omstandigheid dat de persoonlijke ontwikkeling van de verdachte volgens de geraadpleegde deskundigen op verschillende terreinen is gestagneerd en dat de verdachte volgens deze deskundigen wordt gekenmerkt door zijn onrijpe karakter”, niet met zich mee dat de rechter ook daadwerkelijk gehouden is het jeugdstrafrecht toe te passen.⁹⁹

---

⁹² *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 6 (MvT).

⁹³ De hiervoor bestudeerde jurisprudentieonderzoeken zien, net als deze scriptie, op de toepassing van art. 77c Sr na de wetswijziging uit 2014.

⁹⁴ De Jong, *FJR* 2015/5, p. 21; Reijntjes-Wendenburg, *DD* 2015/21, p. 212.

⁹⁵ Reijntjes-Wendenburg, *DD* 2015//21, p. 214.

⁹⁶ HR 2 oktober 2007, ECLI:NL:PHR:2007:BA7924, r.o. 30 (*Rijswijkse Stoeptegel*).

⁹⁷ HR 24 mei 2016, ECLI:NL:HR:2016:949.

⁹⁸ Struijk, *TPWS* 2017/81, p. 260.

⁹⁹ Concl. A-G F.W. Bleichrodt, ECLI:NL:PHR:2016:382, bij HR 24 mei 2016, *RvdW* 2016/675.

Kennelijk is de rechter nergens aan gebonden bij de toepassing van art. 77c Sr. De Hoge Raad heeft met deze arresten de vrijheid die de rechter van de wetgever gekregen heeft in ieder geval niet aan banden gelegd.

4.2 De motivering van de beslissing omtrent art. 77c Sr

Naast het feit dat de rechter vrij is in de toepassing van art. 77c Sr, bestaat er ook geen verplichting de beslissing omtrent het al dan niet toepassen van het jeugdstrafrecht expliciet te motiveren.¹⁰⁰ Desalniettemin zal er op grond van art. 359 lid 5 Sv in het vonnis wel aandacht moeten worden besteed aan de gemaakte afweging om ondanks de leeftijd van de verdachte een jeugdsanctie op te leggen. Ook de afwijzing van een verzoek om art. 77c Sr toe te passen moet in de strafmotivering tot uitdrukking komen. Het verzoek tot toepassing van art. 77c Sr kan alleen niet gelden als een beroep op een strafverminderinggrond. Een uitdrukkelijke beslissing in de zin van art. 358 lid 3 Sv is dus niet nodig in geval van afwijzing van het verzoek tot toepassing van art. 77c Sr.¹⁰¹ Uit een uitspraak van de Hoge Raad uit 1990, die op dit punt nog steeds leidend is, blijkt dat een summiere motivering volstaat in het geval dat de rechter een verzoek tot toepassing van art. 77c Sr afwijst. Het is voldoende dat de redenen voor de afwijzing tot uitdrukking worden gebracht door in de strafmotivering te stellen dat gelet is op de indruk die de persoon van de verdachte ter terechtzitting heeft gemaakt en het over de verdachte in de deskundigenrapporten ontstane beeld.¹⁰²

Het voorgaande doet niet af aan het feit dat de rechter wel expliciet moet motiveren op grond van art. 359 lid 2 Sv indien een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt is ingenomen door de verdediging of de officier van justitie met betrekking tot de toepassing van art. 77c Sr en de rechter hiervan afwijkt. In dit geval kan dus niet volstaan worden met 'de' standaardmotivering dat de persoon van de verdachte en de omstandigheden waaronder het feit is begaan geen aanleiding geven tot toepassing van het jeugdstrafrecht.¹⁰³

Geconcludeerd kan worden dat er weinig grenzen zitten aan de vrijheid van de rechter in de toepassing van art. 77c Sr. Indien de toepassing van art. 77c Sr is gevorderd en/of geadviseerd, mag de rechter dit naast zich neerleggen en behoeft dat, behoudens het geval van een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt, geen uitgebreide motivering. In de volgende paragraaf zal bezien worden hoe de feitenrechters met deze vrijheid omgaan.

4.3 De feitenrechtspraak laat geen eenduidig beeld zien

Bij de bestudering van eerder gedane jurisprudentieonderzoeken valt het op dat in de praktijk de grond 'persoonlijkheid van de dader' van doorslaggevende betekenis is bij de toepassing van art. 77c Sr. In geen enkel onderzoek komt de grond 'omstandigheden waaronder het feit is begaan' afzonderlijk naar voren als grond voor of tegen toepassing van dit artikel. Daarom zal in de rest van dit hoofdstuk aandacht worden besteed aan hoe in de rechtspraak invulling wordt gegeven aan de grond 'persoonlijkheid van de dader' en welke bijkomende factoren een rol spelen.

---

¹⁰⁰ *Kamerstukken II 2012/13*, 33498, nr. 3, p. 6 (MvT).

¹⁰¹ Verpalen, in: *T&C Strafrecht*, art. 77c Sr, aant. 3 (online, laatst bijgewerkt 1 juli 2020).

¹⁰² HR 12 juni 1990, ECLI:NL:HR:1990:ZC8552, r.o. 5.3.1.

¹⁰³ Reijntjes-Wendenburg, *DD* 2015/21, p. 213.

Ten aanzien van de zaken waarin de officier van justitie overeenkomstig art. 77c Sr vordert, is het volgende gebleken. Barendregt e.a. concluderen dat in de gevallen waarin het proces verloopt zoals de wetgever het voor ogen had, ook daadwerkelijk overeenkomstig art. 77c Sr terecht wordt. Wanneer de officier van justitie dus het voornemen tot het vorderen overeenkomstig art. 77c Sr kenbaar maakt bij de vordering inbewaringstelling of in de dagvaarding opneemt en vervolgens ter terechtzitting ook daadwerkelijk vordert dat art. 77c Sr wordt toegepast, geeft de rechter in het merendeel van de zaken toepassing aan het jeugdstrafrecht.¹⁰⁴ Dit is ook voor de hand liggend, aangezien in deze gevallen vrijwel altijd een adviesrapportage van de reclassering en/of het NIFP beschikbaar is.¹⁰⁵ Volgens de Jong, die onderzoek deed over de periode 1 april tot 1 november 2014, zijn de rapportages van wezenlijk belang voor de beraadslaging omtrent de toepassing van art. 77c Sr.¹⁰⁶

Indien er geen rapportages beschikbaar zijn, laat de rechter zich leiden door zijn eigen waarneming van de verdachte tijdens de terechtzitting.¹⁰⁷ Uit onderzoek is echter wel gebleken dat, wanneer de officier van justitie niet overgaat tot een vordering overeenkomstig het jeugdstrafrecht, de rechter zelden ambtshalve toepassing geeft aan art. 77c Sr.¹⁰⁸

Voor de toepassing van art. 77c Sr zijn de vordering van de officier van justitie en de beschikbare rapportages dus van belang, maar Reijntjes-Wendenburg stelt dat de rechter wel degelijk een eigen afweging maakt.¹⁰⁹ Dit is opmerkelijk omdat uit andere onderzoeken blijkt dat rechters vaak volstaan met een summier motivering. Hierin wordt dan verwezen naar de inhoud van de adviezen of de indruk van de verdachte ter terechtzitting, maar wordt niet duidelijk wat de precieze redenen zijn voor het al dan niet toepassen van art. 77c Sr.¹¹⁰ Dat de rechter een eigen afweging maakt, wordt vooral duidelijk in zaken waarin rechters tot een andere conclusie komen dan de gedragsdeskundigen en/of een beslissing nemen zonder die te baseren op gedragskundig onderzoek. Volgens Weijers komt dit in één op de zes zaken uit de door hem onderzochte periode van april 2014 tot december 2017 voor.¹¹¹

Alles overziend bestaat met betrekking tot de toepassing van art. 77c Sr in het algemeen geen duidelijk beeld. Enerzijds volgt de rechter de vordering van de officier van justitie en de adviezen en is de motivering summier en anderzijds maakt de rechter een eigen afweging die afwijkt van de adviezen. In de volgende subparagraaf zal besproken worden of er enige lijn te ontdekken is in de daadwerkelijke invulling van de grond 'persoonlijkheid van de dader' en welke bijkomende factoren meespelen.

4.3.1 Persoonlijkheid van de dader

Met betrekking tot de wijze waarop de rechter de grond 'persoonlijkheid van de dader' invult, is weinig consistentie te ontdekken. Enerzijds bestaan er zaken waarin art. 77c Sr niet wordt toegepast omdat er geen problemen zijn gesignaleerd bij de verdachte of omdat de verdachte zodanige persoonlijkheidsproblematiek heeft dat een jeugdsanctie niet passend wordt geacht. Anderzijds wordt wel

---

¹⁰⁴ Barendregt, Beerthuizen & van der Laan 2018, p. 62.

¹⁰⁵ Barendregt, Beerthuizen & van der Laan 2018, p. 63.

¹⁰⁶ De Jong, *FJR* 2015/5, p. 21.

¹⁰⁷ Reijntjes-Wendenburg, *DD* 2015/21, p. 212.

¹⁰⁸ Mijnaerends & Rensen, *FJR* 2017/14, p. 63; Mijnaerends & Rensen, *FJR* 2017/61, p. 283.

¹⁰⁹ Reijntjes-Wendenburg, *DD* 2015/21, p. 214.

¹¹⁰ De Jong, *FJR* 2015/5, p. 21; Struijk, *TWPS* 2017/81, p. 258; Mijnaerends & Rensen, *FJR* 2017/61, p. 284.

¹¹¹ Weijers, *NJB* 2018/545, p. 741.

toepassing gegeven aan art. 77c Sr in zaken waarin bijvoorbeeld de problematiek niet specifiek kan worden geduid of sprake is van identiteitsproblemen of een LVB.¹¹²

Op bepaalde punten lijkt enige conformiteit te bestaan. Ten eerste is gebleken dat de mate waarin pedagogische beïnvloeding nog mogelijk lijkt en de proceshouding, gelden als reden voor zowel het toepassen als het afzien van berechting overeenkomstig het jeugdstrafrecht. Zo wordt toepassing gegeven aan art. 77c Sr wanneer verwacht wordt dat de verdachte baat heeft bij het pedagogische regime van het jeugdstrafrecht, de verdachte openheid van zaken heeft gegeven of heeft meegewerkt gedurende het proces. Andersom zijn pedagogische onmogelijkheden of een gesloten houding gedurende het proces redenen om af te zien van toepassing van art. 77c Sr.¹¹³ Kennelijk zijn meewerken en openheid van zaken geven bijkomende redenen die kunnen leiden tot de toepassing van art. 77c Sr.

Ten tweede vinden rechters indicaties voor het sanctioneren volgens het jeugdstrafrecht vooral in ontwikkelingsproblematiek, het intelligentieniveau, de gemoedstoestand en de copingvaardigheden van de jongvolwassen verdachte.¹¹⁴ Tevens worden redenen voor de toepassing van het jeugdstrafrecht gevonden in: geen (relevante) justitiële voorgeschiedenis, nog woonachtig zijn bij ouders, vermoeden van een LVB en schoolgaand zijn.¹¹⁵ Het voorgaande ten aanzien van de psychische toestand van de verdachte en de omgevingsfactoren komt overeen met de bedoeling van de wetgever in de zin dat het ontwikkelingsniveau en een bepaalde kwetsbaarheid in de parlementaire behandeling genoemd zijn als reden voor het opleggen van een jeugdsanctie.¹¹⁶ Dat geen (relevante) justitiële voorgeschiedenis een reden is voor toepassing van het jeugdstrafrecht is opmerkelijk aangezien dit in strijd is met hetgeen de wetgever gesteld heeft. De wetgever heeft nadrukkelijk veelplegers genoemd als de adolescenten die in aanmerking kunnen komen voor sanctionering overeenkomstig art. 77c Sr en 'first offenders' daarentegen juist niet.¹¹⁷

Ten derde zijn in zaken waarin uiteindelijk geen toepassing wordt gegeven aan art. 77c Sr ook overeenstemmende factoren te vinden. Antisociale kenmerken in de persoonlijkheid van de dader, een persoonlijkheidsstoornis, een volwassen of manipulatieve berekenende houding of een leidende rol bij het delict zijn redenen om af te zien van de toepassing van art. 77c Sr.¹¹⁸

Hoewel in de rechtspraak punten van overeenstemming te vinden zijn, overschaduwde een beeld van inconsistentie. Het is namelijk niet zo dat de punten waarop overeenstemming gevonden is, in algemene zin worden gebruikt bij de toepassing van art. 77c Sr. Het beeld rijst dat rechters verschillend denken over welke aspecten in de persoonlijkheid van de dader zouden moeten leiden tot (het afzien van) de toepassing van art. 77c Sr. Daarnaast blijken de justitiële voorgeschiedenis en de ernst van het feit bijkomende factoren te zijn die een grote rol spelen maar waarover verschillend wordt gedacht. Hierover gaat de volgende subparagraaf.

---

¹¹² De Jong, *FJR* 2015/5, p. 20; Liefwaard & Rap, *TvCr* 2018/3.6, p. 371.

¹¹³ Mijnaerends & Rensen, *FJR* 2017/14, p. 63; Mijnaerends & Rensen, *FJR* 2017/61, p. 282; Barendregt, Beerhuizen & van der Laan 2018, p. 65; Tiemens, *TPWS* 2018/24, p. 70.

¹¹⁴ Struijk, *TPWS* 2017/81, p. 260; Prop e.a. 2018, p. 79.

¹¹⁵ De Jong, *FJR* 2015/5, p. 20.

¹¹⁶ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 22 (MvT).

¹¹⁷ Weijers, *NJB* 2018/545; Struijk, *TPWS* 2017/81.

¹¹⁷ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 20 (MvT); *Kamerstukken I* 2013/14, 33498, C, p. 5 (MvA).

¹¹⁸ De Jong, *FJR* 2015/5, p. 19.

4.3.2 Justitiële voorgeschiedenis en de ernst van het feit

Uit verschillende jurisprudentieonderzoeken komt naar voren dat de justitiële voorgeschiedenis en de ernst van het feit aspecten zijn die lastig te vereenzelvigen zijn met de toepassing van art. 77c Sr.¹¹⁹

Ten aanzien van de justitiële voorgeschiedenis is uit het derde hoofdstuk al gebleken dat er geen overeenstemming bestaat tussen de bedoeling van de wetgever en het voorproces. Het openbaar ministerie, de reclassering en het NIFP hebben ‘een mate van’ of ‘een langdurige’ justitiële voorgeschiedenis opgenomen in hun instrumenten als contra-indicatie voor de toepassing van het jeugdstrafrecht, terwijl de wetgever uitdrukkelijk veelplegers noemt als adolescenten die in aanmerking komen voor een afdoening overeenkomstig art. 77c Sr.¹²⁰ Deze tegenstrijdigheid is terug te zien in de rechtspraak. Struijk stelt dat het, gezien de beknopte motiveringen die verwijzen naar de inhoud van de adviezen, niet inzichtelijk is wat het standpunt van de rechterlijke macht ten aanzien van recidive is.¹²¹ Dit beeld wordt bevestigd door het onderzoek van Weijers waaruit blijkt dat het aantal zaken waarin het jeugdstrafrecht wordt toegepast bij recidivisten ongeveer gelijk is aan het aantal zaken waar om die reden juist wordt afgezien van toepassing van het jeugdstrafrecht.¹²²

Verder blijkt dat rechterlijke macht, net als de wetgever en het openbaar ministerie, tevens worstelt met het toepassen van het jeugdstrafrecht bij ernstige feiten. Volgens Struijk moet de rechter als volgt omgaan met ernstige feiten bij toepassing van art. 77c Sr. De vraag of wel of geen toepassing moet worden gegeven aan art. 77c Sr moet beoordeeld worden aan de hand van de wettelijke gronden, waar de ernst van het feit er geen van is. Vervolgens moet de rechter na de keuze voor het toepasselijke sanctiestelsel, aan de hand van de reguliere straftoematingsfactoren ‘ernst van het feit’ en ‘de persoon van de dader’ de sanctie en de hoogte daarvan bepalen.¹²³ Het blijkt echter dat deze, correcte wijze van toepassing van art. 77c Sr, niet altijd gevolgd wordt. In voorkomende zaken is de ernst van het feit namelijk een reden om af te zien van toepassing van art. 77c Sr, terwijl de persoonlijkheid van de dader wegens zwakbegaafdheid en/of baat bij een pedagogisch klimaat juist redenevend zijn voor toepassing van art. 77c Sr. In deze gevallen leidt de jeugdige leeftijd dan wel tot een lagere gevangenisstraf. Daarentegen wordt, in voorkomende zaken, ongeacht de ernst van het feit, vanuit het behandel- of opvoedbelang van de verdachte, gekozen voor een afdoening overeenkomstig art. 77c Sr waarbij de ernst van het feit tot uitdrukking komt in een lange jeugd detentie of PIJ-maatregel.¹²⁴

Verder blijkt dat de vordering van de officier van justitie voor toepassing van het jeugdstrafrecht bij ernstige feiten een doorslaggevende factor is. Rechters leggen bij ernstige feiten waarbij de officier van justitie niet overeenkomstig art. 77c Sr heeft gevorderd, minder snel een sanctie uit het jeugdstrafrecht op, zelfs wanneer de adviezen wel in de richting van het jeugdstrafrecht wijzen. In deze gevallen blijft de motivering wederom summier.¹²⁵ In de zaken waarin de officier van justitie en de adviserende partijen het eens zijn over de toepassing van het jeugdstrafrecht lijkt de ernst van het feit alleen een rol te spelen bij het bepalen van de hoogte van de sanctie.¹²⁶

---

¹¹⁹ Weijers, *NJB* 2018/545; Struijk, *TPWS* 2017/81.

¹²⁰ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 20 (MvT).

¹²¹ Struijk, *TPWS* 2017/81, p. 259.

¹²² Weijers, *NJB* 2018/545, p. 744.

¹²³ Struijk, *Sancties* 2016/41, p. 252.

¹²⁴ De Jong, *FJR* 2015/5, p. 21.

¹²⁵ Mijnares & Rensen, *FJR* 2017/61, p. 284.

¹²⁶ Mijnares & Rensen, *FJR* 2017/61, p. 281.

In de literatuur wordt opgeworpen dat een reden voor het afzien van toepassing van het jeugdstrafrecht bij ernstige misdrijven zou kunnen zijn gelegen in de maximumduur van de jeugddetentie.¹²⁷ Deze is namelijk maximaal 24 maanden voor jeugdigen vanaf 16 jaar (art. 77i Sr). Dit kan vanuit het oogpunt van proportionaliteit zorgen voor rechters die onvoldoende mogelijkheden zien om recht te doen aan de ernst van het feit wanneer verder geen specifieke forensische behandeling noodzakelijk lijkt voor de verdachte.¹²⁸

Het is opmerkelijk dat de maximumduur van de jeugddetentie als obstakel voor de toepassing van art. 77c Sr wordt genoemd in de literatuur, omdat het aanvankelijk het idee was om bij de wetswijziging in 2014 de jeugddetentie voor daders boven de 16 jaar te verhogen naar maximaal 48 maanden. De reden hiervoor was juist gelegen in het krachtig tot uitdrukking kunnen brengen van de ernst van het feit.¹²⁹ Bartels stelde hierover in december 2013 al dat de wetgever door het niet verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie het meest essentiële onderdeel van de wetswijziging heeft laten vallen. Volgens hem zou de verhoging van de jeugddetentie juist 'de body van het adolescentenstrafrecht' vormen. Nu de jeugddetentie op maximaal 24 maanden gebleven is, kan de praktijk er gemakkelijk aan voorbij gaan en kan het adolescentenstrafrecht niet meer gelden voor de groep waarvoor het bedoeld was: de (veel)plegers van ernstige misdrijven.¹³⁰

De vraag is of Bartels gelijk heeft gekregen. Zijn standpunt wordt wel enigszins ondersteund door het feit dat het jeugdstrafrecht maar in 5% van alle strafzaken met 18- tot 23-jarige daders wordt toegepast en de in de praktijk geconstateerde worsteling met de toepassing van art. 77c Sr bij ernstige feiten. In dit kader is het interessant dat minister Dekker voornemens is de maximumduur van de jeugddetentie voor 16- tot 23-jarigen te verhogen. In het vijfde hoofdstuk zal dit voornemen samen met de vraag in hoeverre dit de toepassing van art. 77c Sr zou kunnen bevorderen, besproken worden.

In ieder geval kan geconcludeerd worden dat rechters verschillend denken over de weging van de justitiële voorgeschiedenis en de ernst van het feit, terwijl art. 77c Sr onder andere bedoeld was voor de (veel)plegers van ernstige misdrijven. Dit leidt tot een inconsistente toepassing van art. 77c Sr.

4.4 Tussenconclusie

Uit dit hoofdstuk kan worden afgeleid dat een verklaring voor de geringe toepassing van art. 77c Sr is dat rechterlijke macht wisselend omgaat met de vrijheid die zij van de wetgever gekregen heeft. Dit heeft geresulteerd in een uiteenlopende toepassing van art. 77c Sr.

De wetgever is namelijk algemeen gebleven in de specificering van de doelgroep en heeft de verdere invulling hiervan overgelaten aan de praktijk. Dit heeft er in het voorproces toe geleid dat er geen duidelijke route is die gevolgd wordt en dat de selectie van de doelgroep hierdoor niet consistent verloopt.

Zelfs in het geval dat een jongvolwassene bij de selectie hoort en er bij de rechter adviezen beschikbaar zijn en een vordering voor de toepassing van art. 77c Sr ligt, is de rechter volgens de wetgever en de Hoge Raad alsnog volledig vrij in de keuze voor het sanctiestelsel.

Hierdoor wordt, wanneer de zaak op zitting komt, de lijn van inconsistentie doorgezet. De grond 'omstandigheden waaronder het feit' is begaan blijkt geen zelfstandige rol te spelen in de toepassing van art. 77c Sr. De toepassing van art. 77c Sr hangt volledig af van de persoonlijkheid van de

---

¹²⁷ Barendregt, Beerthuizen & van der Laan 2018, p. 64; Struijk, *TPWS* 2017/81, p. 260.

¹²⁸ Weijers, *NJB* 2018/545, p. 742.

¹²⁹ *Kamerstukken II* 2010/2011, 28741, nr. 17.

¹³⁰ Bartels, *TREMA* 2013/10, p. 366 en 367.

dader. Rechters geven alleen op verschillende wijze invulling aan de grond 'persoonlijkheid van de dader' en zijn het met name niet eens over het gewicht dat wordt toegekend aan de justitiële voorgeschiedenis en de ernst van het feit. De maximumduur van de jeugddetentie lijkt zijdelings een rol te spelen bij het afzien van art. 77c Sr. De vraag of de toepassing van art. 77c Sr zal worden bevorderd bij een hogere maximumduur van de jeugddetentie zal worden beantwoord in het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 5. De ‘oplossing’ van minister Dekker?

Uit de vorige hoofdstukken is gebleken dat de wetgever de toepassing van het jeugdstrafrecht op een te vrijblijvende wijze heeft vormgegeven en dat hierdoor een wisselende toepassingspraktijk is ontstaan. Dit zorgt ervoor dat art. 77c Sr weinig wordt toegepast. In het vorige hoofdstuk is beschreven dat de maximumduur van de jeugddetentie een obstakel lijkt te vormen voor het toepassen van art. 77c Sr bij ernstige feiten. Dit hoofdstuk bespreekt het voornemen van minister Dekker tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie en beantwoordt de vraag in hoeverre dat de toepassing van art. 77c Sr kan bevorderen en daarmee een oplossing kan bieden voor de geringe toepassing van dit artikel.

5.1 Het voornemen van minister Dekker nader bezien

Op 3 februari 2021 stuurt minister Dekker een brief aan de Tweede Kamer waarin het onderzoek van het WODC naar de strafmaat voor jeugdige daders bij ernstige misdrijven in internationaal perspectief wordt aangeboden. In de beleidsreactie op het onderzoek is het voornemen opgenomen om de strafmaat voor 16- tot 23-jarigen te verhogen.¹³¹

De minister voert hiervoor verschillende redenen aan. Ten eerste zou de maximale duur van 24 maanden jeugddetentie vanuit het oogpunt van vergelding bij ernstige misdrijven te beperkt de ruimte geven om uitdrukking te geven aan het veroorzaakte leed. Ten tweede zouden rechters wellicht niet uit de voeten kunnen met de strafmaxima van het jeugdstrafrecht. Vanwege de ernst van het feit zou een grotere rol worden toegedicht aan het strafdoel vergelding en zou het volwassenenstrafrecht worden toegepast, terwijl de tenuitvoerlegging in de justitiële jeugdinrichting het meest passend zou zijn voor de jeugdige dader. Met betrekking tot de 18- tot 23-jarigen wordt hierbij expliciet genoemd dat de jeugddetentie van maximaal twee jaar vanuit het oogpunt van vergelding te kort kan worden geacht.¹³²

De minister heeft zijn redenen voor het voornemen tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie gebaseerd op een rechtsvergelijkend onderzoek van het WODC naar de strafmaat voor jeugdige daders in Europa.¹³³ Het is wel opmerkelijk dat de minister zich op dit onderzoek baseert nu de onderzoekers stellen dat er geen aanleiding is om de maximumduur van de jeugddetentie in Nederland aan te passen. Tegelijkertijd stellen zij ook dat er geen aanleiding is om dat niet te doen, maar dat nader onderzoek wel nodig is. Het onderzoek heeft zich namelijk beperkt tot de strafmaat bij een aantal zware misdrijven en de verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie kan onder andere ook invloed hebben op minder ernstige jeugdstrafzaken, hetgeen niet onderzocht is in dit onderzoek.¹³⁴

In het onderzoek is verder de bestrafing van daders tot 23 jaar bij ernstige misdrijven in andere Europese landen onderzocht, maar voor de bestrafing in Nederland is het beperkt gebleven tot een jurisprudentieonderzoek naar de straffen die van juni 2015 tot juli 2020 werden opgelegd aan minderjarigen bij ernstige misdrijven.¹³⁵ Zaken waarin art. 77c Sr werd toegepast zijn dus niet

---

¹³¹ *Kamerstukken II 2020/21, 28741, nr. 78.*

¹³² *Kamerstukken II 2020/21, 28741, nr. 78.*

¹³³ Asscher e.a. 2021.

¹³⁴ Asscher e.a. 2021., p. 22-24.

¹³⁵ Asscher e.a. 2021, p. 130.

meegenomen. De minister baseert zijn stelling dat bij 18- tot 23-jarigen de maximumduur van de jeugddetentie vanuit het oogpunt van vergelding te kort kan worden geacht door rechters dus op een onderzoek waarin jurisprudentie in het kader van art. 77c Sr niet is meegenomen.

Het enige dat ten aanzien van art. 77c Sr uit dit onderzoek is gebleken is dat in weinig zaken met de ernstige misdrijven waarop dit onderzoek zag, toepassing wordt gegeven aan dit artikel. Het percentage ligt tussen de 1,4% en 5,8% van het totale aantal zaken waarin door jeugdigen een ernstig misdrijf is gepleegd.¹³⁶ Deze bevinding ondersteunt de stelling van minister Dekker enigszins, maar hieruit blijkt niet daadwerkelijk dat de maximumduur van de jeugddetentie te kort wordt geacht door rechters. Er kunnen immers ook andere of bijkomende redenen zijn om af te zien van de toepassing van art. 77c Sr.

De minister heeft zijn voornemen tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie dus gebaseerd op een onderzoek waaruit niet blijkt dat hier aanleiding voor is. Bovendien is het opmerkelijk dat de minister het argument met betrekking tot vergelding aanvoert. Het hoofdstrafdoel van het jeugdstrafrecht is, zo stelde de wetgever in 2012 nog, namelijk speciale preventie. Dit moet worden nagestreefd door een tenuitvoerlegging die ziet op (her)opvoeding en het aanvaarden door de jongere van een opbouwende rol in de samenleving.¹³⁷ Deze gedachte geldt ook nu nog, zo blijkt uit de literatuur uit 2020. Andere strafdoelen als vergelding, genoegdoening van slachtoffers en generale preventie spelen wel een rol bij de straftoemeting, maar staan minder op de voorgrond dan bij het commune strafrecht.¹³⁸ Het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht brengt met zich mee dat deze strafdoelen niet mogen leiden tot een sanctie waardoor de jeugdige in zijn ontwikkeling wordt geschaad.¹³⁹

Door het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie komt meer nadruk te liggen op het strafdoel vergelding en dit staat op gespannen voet met het karakter van het jeugdstrafrecht. In 2014 had de wetgever dit nog scherp voor ogen toen besloten werd om het voorstel tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie van 24 maanden naar 48 maanden voor daders boven de 16 jaar, niet in de wet op te nemen. In de parlementaire stukken wordt hiervoor als reden genoemd dat de lage maximumduur van de jeugddetentie het karakter van het jeugdstrafrecht onderstreept. Als voor het jeugdstrafrecht wordt gekozen, is het de bedoeling om minder te bestraffen en meer te behandelen en te heropvoeden.¹⁴⁰

Het blijkt dan ook niet duidelijk uit de brief waarom vergelding ineens meer op de voorgrond staat. De wens uit de maatschappij tot het verhogen van de jeugdstraffen lijkt een rol te spelen. De aanleiding voor het onderzoek van het WODC waarop de minister zich baseert is namelijk een petitie tot het verhogen van de jeugdstraffen, aangeboden door ouders van kinderen die vermoord zijn door jeugdigen. Deze zaken maken volgens de minister diepe indruk op de maatschappij en voor het draagvlak van het jeugdstrafrecht en de geloofwaardigheid van de straf is het van belang dat de straf past bij de ernst van het misdrijf en tegelijkertijd rekening houdt met de onvoltooide ontwikkeling van de dader.¹⁴¹ Het lijkt hiermee alsof de minister van mening is dat niet langer alleen speciale preventie op de voorgrond hoort te staan, maar ook vergelding en genoegdoening van slachtoffers. Aangezien dit

---

¹³⁶ De misdrijven in het onderzoek zijn verkrachting (al dan niet in combinatie met een geweldsdelict of moord/doodslag), moord/doodslag en zware geweldpleging.

¹³⁷ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 13 en 16 (MvT).*

¹³⁸ Bruning, van den Brink & Punselie 2020, p. 560.

¹³⁹ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 24 (MvT);* Bruning, van den Brink & Punselie Brink 2020, p. 560.

¹⁴⁰ *Handelingen II 2012/13, 33498, nr. 89, p. 12.*

¹⁴¹ *Kamerstukken II 2020/21, 28741, nr. 78.*

inhoudt dat binnen het jeugdstrafrecht een verschuiving van strafdoelen plaatsvindt, mag verwacht worden dat in toelichting op een eventueel wetsvoorstel gemotiveerd wordt waarom hier sprake van zou moeten zijn.

Dan resteert verder nog het argument dat rechters wellicht niet uit de voeten zouden kunnen met de maximumduur van de jeugddetentie. Aangezien de minister hier geen verdere onderbouwing voor geeft, is het interessant om te onderzoeken of hier in het kader van art. 77c Sr inderdaad sprake van is. Om hier uitspraak over te kunnen doen is in de jurisprudentie gezocht naar zaken waarin de toepassing van art. 77c Sr aan de orde is gesteld middels een vordering, verzoek of advies, maar waar toch het volwassenstrafrecht is toegepast. Wanneer blijkt dat rechters niet uit de voeten kunnen met de maximumduur van de jeugddetentie is de stelling gerechtvaardigd dat een verhoging hiervan de toepassing van art. 77c Sr gaat bevorderen en daarmee een oplossing kan bieden voor de geringe toepassing van dit artikel.

5.2 Methode en representativiteit

De geanalyseerde uitspraken zijn geselecteerd via rechtspraak.nl, Legal Intelligence en Rechtsorde binnen de periode 1 april 2014 tot en met 1 april 2021. De datum van 1 april 2014 is gekozen omdat toen de meest recente wetwijzing ten aanzien van art. 77c Sr in werking is getreden. Hierbij zijn ten aanzien van art. 77c Sr twee dingen gewijzigd. Ten eerste is de leeftijdsgrens van 21 jaar verhoogd naar 23 jaar en ten tweede is ingevoerd dat de officier van justitie de mogelijkheid heeft bij de rechter-commissaris de berechting overeenkomstig het jeugdstrafrecht aan de orde te stellen. De datum 1 april 2021 is een recente datum die maakt dat de gekozen periode precies zeven jaar beslaat.

Om een dataset samen te stellen is naast op rechtspraak.nl tevens op Legal Intelligence en Rechtsorde gezocht, omdat de laatste twee bronnen breder zoeken dan rechtspraak.nl en ook publicaties in tijdschriften zoals de Nederlandse Jurisprudentie vinden. Door het raadplegen van deze drie bronnen is de kans verhoogd dat een zo representatief mogelijk beeld ontstaat van de rechtspraktijk ten aanzien van art. 77c Sr. Binnen de bovenstaande periode is gezocht met de volgende combinaties van zoektermen: '77c, adolescentenstrafrecht, volwassenenstrafrecht', '77c, adolescentenstrafrecht, andersluidend advies', '77c, adolescentenstrafrecht, meerderjarigenstrafrecht' en '77c, adolescentenstrafrecht, contra-indicatie'. Door het hanteren van deze combinaties van zoektermen is getracht de kans dat relevante zaken niet in de dataset terecht zouden komen zo klein mogelijk te maken.

In totaal leverde dit 408 hits op waarvan bij alle zaken is gekeken of het om een zaak ging waarin ondanks een vordering, verzoek of advies in de richting van art. 77c Sr, toch het volwassenstrafrecht werd toegepast. Naast het feit dat het merendeel van de zaken meerdere keren gevonden werd bij de verschillende zoektermen, trad ook veel ruis op. Het overgrote merendeel van de gevonden zaken was namelijk niet bruikbaar voor het onderzoek omdat het geen zaak betrof waarin art. 77c Sr niet werd toegepast terwijl daar wel een vordering, verzoek of advies toe was. Uiteindelijk zijn in totaal 77 bruikbare zaken gevonden waarvan 63 gevonden zijn met de combinaties aan zoektermen op rechtspraak.nl en veertien daarvan via Legal Intelligence of Rechtsorde. De veertien zaken die gevonden zijn via Legal Intelligence en Rechtsorde verwijzen wel naar zaken die gepubliceerd zijn op rechtspraak.nl, maar die daar niet gevonden werden bij de gehanteerde zoektermen.

Met betrekking tot de representativiteit van het jurisprudentieonderzoek op basis van deze dataset moet nog wel worden vermeld dat niet alle zaken op rechtspraak.nl worden gepubliceerd. In het 'Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl 2012' zijn criteria opgenomen over wanneer een uitspraak gepubliceerd moet worden. Volgens de toelichting op het besluit wordt door

toepassing van deze criteria een representatief beeld van rechterlijke uitspraken gepubliceerd.¹⁴² Hoewel getracht wordt een representatief beeld te geven, blijft het een selectie en wordt maar 2% van het totaal aantal uitspraken gepubliceerd.¹⁴³ Het is hierdoor de vraag of een valide jurisprudentieonderzoek wel mogelijk is.

De gedachte in de literatuur is dat 2% van het totaal aantal uitspraken representatief genoeg is voor het doen van een jurisprudentieonderzoek omdat de niet gepubliceerde zaken vooral bulk zaken zijn. Daarnaast wordt op grote schaal rechtswetenschappelijk onderzoek gedaan op basis van rechtspraak.nl, waarbij deze beperking altijd geldt.¹⁴⁴ In ieder geval is het belangrijk om te vermelden dat bij de interpretatie van de resultaten goed in het achterhoofd moet worden gehouden dat niet alle zaken worden gepubliceerd. Dat levert een beperking op. Een andere beperking in dit onderzoek is dat de mogelijkheid bestaat dat een aantal relevante zaken waarin geen toepassing is gegeven aan art. 77c Sr niet in de dataset terechtgekomen zijn omdat daarin andere termen zijn gebruikt dan de gehanteerde zoektermen. Zoals hierboven benoemd, bestaat, vanwege het hanteren van verschillende zoektermen, een grote kans dat alle relevante gepubliceerde zaken zijn geselecteerd. Bovendien is de omvang van de dataset met 77 uitspraken, afgezet tegen eerdere jurisprudentieonderzoeken waarin conclusies werden getrokken op basis een dataset met minder zaken, voldoende groot.¹⁴⁵ Derhalve is het mogelijk om deze dataset te gebruiken om te onderzoeken of in de jurisprudentie aanleiding te vinden is dat rechters niet uit de voeten zouden kunnen met maximumduur van de jeugddetentie in het kader van art. 77c Sr. Op deze manier zal een uitspraak kunnen worden gedaan over de vraag of een verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie toepassing van art. 77c Sr kan bevorderen en daarmee een oplossing kan bieden voor de geringe toepassing hiervan.

5.3 Analyse van de jurisprudentie

Het argument dat rechters wellicht niet uit de voeten zouden kunnen met de strafmaxima uit het jeugdstrafrecht wordt niet nader onderbouwd door minister Dekker en om dit te kunnen stellen zijn drie vragen van belang. Ten eerste de vraag of de ernst van het feit een rol speelt bij het afzien van de toepassing van art. 77c Sr. De volgende vraag is of het voorkomt dat vanwege de ernst van het feit volgens het volwassenenstrafrecht berecht wordt terwijl de pedagogische tenuitvoerlegging in het jeugdstrafrecht beter zou passen bij de persoon van de verdachte. De derde vraag is of de maximumduur van de jeugddetentie in die gevallen een rol speelt bij het berechten overeenkomstig het volwassenenstrafrecht. Wanneer deze vragen bevestigend beantwoord worden kan gesteld worden dat rechters niet uit de voeten kunnen met de maximumduur van de jeugddetentie en zou een hogere maximumduur ertoe leiden dat art. 77c Sr vaker wordt toegepast. Daarom zullen deze drie vragen middels het jurisprudentieonderzoek beantwoord worden.

De eerste de vraag is of het inderdaad zo is dat van de toepassing van art. 77c Sr wordt afgezien bij ernstige delicten. Om een selectie te maken van ernstige misdrijven is aangesloten bij art. 77ma Sr. Dit is het verbod op de kale taakstraf en daarin staan delicten genoemd die volgens de wetgever te ernstig zijn om alleen een taakstraf op te leggen. Het gaat hierbij om geweldsdelicten waar een gevangenisstraf van zes jaar of meer op staat en bepaalde zedendelicten. In deze dataset zijn de volgende

---

¹⁴² Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl 2012, www.rechtspraak.nl.

¹⁴³ Mommers, Zwenne & Schermer, *NJB* 2010/1692 (online Kluwer Navigator).

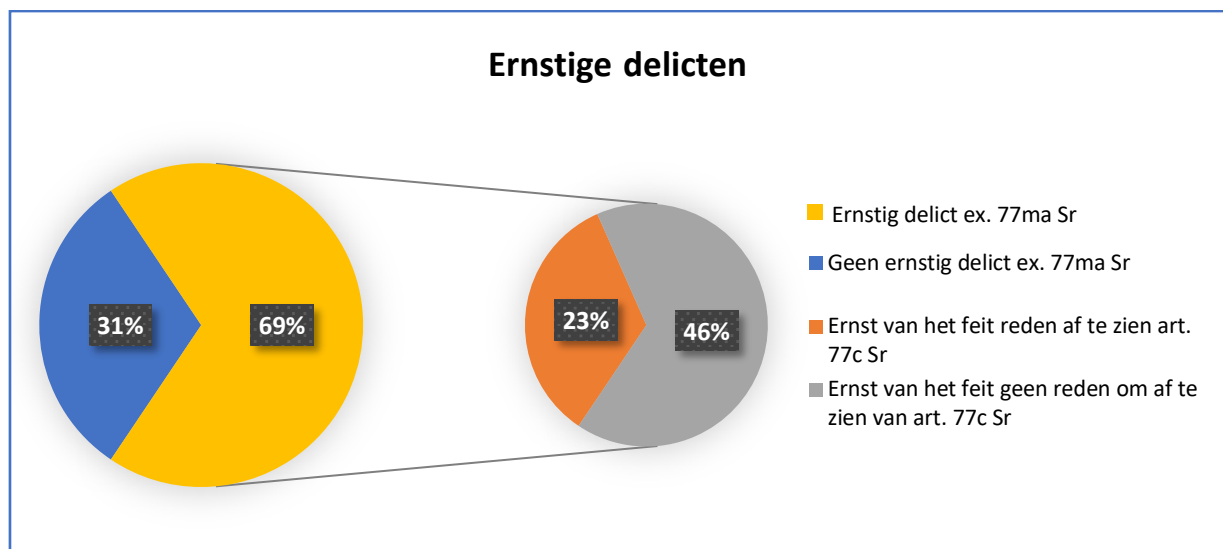
¹⁴⁴ Van der Hoek, *NJB* 2010/1880 (online Kluwer Navigator).

¹⁴⁵ De Jong, *FJR* 2015/5 (20 uitspraken), Reijntjes-Wendenburg, *DD* 2015/21 (19 uitspraken), Weijers *NJB* 2018/545 (54 uitspraken).

gewelddelicten uit art. 77ma Sr gevonden: (poging tot) moord, (poging) tot doodslag, diefstal met geweld, afpersing en openlijke geweldpleging letsel ten gevolge hebbend. De zedendelicten uit 77ma Sr in deze dataset zijn: verkrachting en kinderpornografie. In de onderstaande figuur en tabel staat een overzicht hiervan. Een eerste bevinding is dat het in 69% van de onderzochte zaken om een ernstig misdrijf gaat. Wat opvalt is dat de helft van de ernstige zaken (gewapende) overvallen of berovingen betreft. In een derde zaken met ernstige delicten (23% van het totaal aantal zaken), wordt de ernst van het feit expliciet genoemd als een van de redenen om af te zien van de toepassing van art. 77c Sr. Op basis van deze gegevens kan dus geconstateerd worden dat de ernst van het feit wel degelijk een rol speelt bij het afzien van de toepassing van art. 77c Sr.

Tabel 1: Ernstige delicten in de dataset

Delict	(Poging tot) moord	(Poging tot) doodslag	Verkrachting	Diefstal met geweld	Afpersing	Overval; beroving	Kinderporno-grafie	Openlijke geweldpleging	Totaal
Aantal zaken	4	8	4	4	2	26	2	3	53
Ernst van het feit een reden om af te zien art. 77c Sr	0	2	1	3	1	11	0	0	18

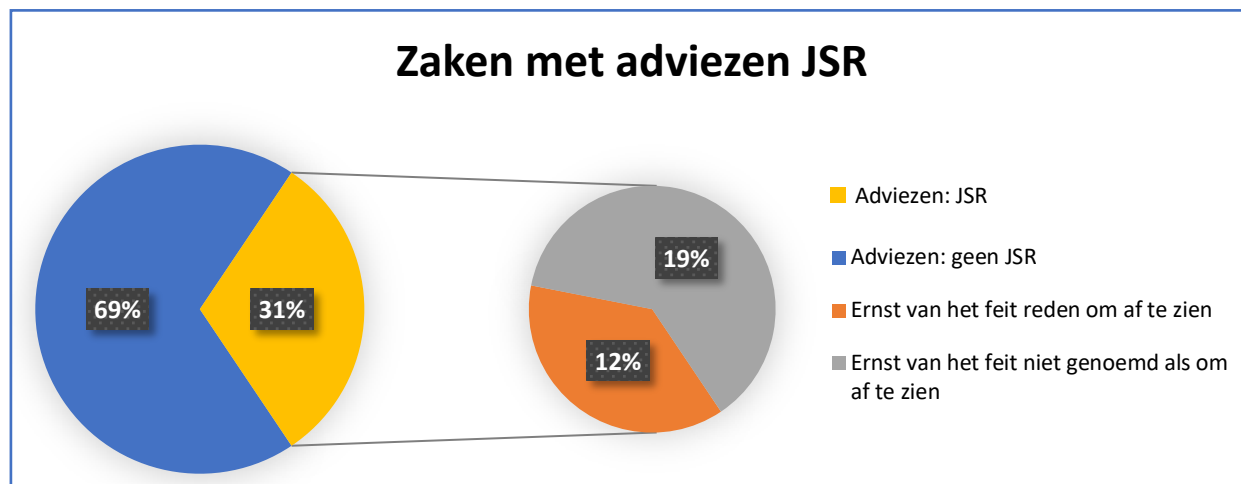

Figuur 2

Nu vaststaat dat de ernst van het delict een rol speelt bij het afzien van de toepassing van art. 77c Sr is de volgende vraag of het voorkomt dat rechters vanwege de ernst van het feit kiezen voor het volwassenstrafrecht, terwijl een jeugdstraf meer passend zou zijn.

Om hierover een uitspraak te kunnen doen is gekeken naar de zaken waarin volgens de officier van justitie en/of de adviezen berechting overeenkomstig het jeugdstrafrecht het meest passend is voor de verdachte, maar waar de rechter uiteindelijk een volwassensanctie oplegt. In totaal is dit in 24 zaken het geval. Dit komt neer op 31% van alle onderzochte zaken. In negen van de 24 zaken waarin toepassing van het jeugdstrafrecht geadviseerd is, is de ernst van het feit dé reden om af te wijken van

het advies.¹⁴⁶ Dit komt neer op 12% van alle onderzochte zaken. In de onderstaande figuur staat een overzicht.

Figuur 3

Opmerkelijk is dat in deze zaken de ernst van het feit onder de grond 'omstandigheden waaronder het feit is begaan' wordt gebracht. Kennelijk komt deze grond pas aan de orde bij de behandeling van de zaak. Er wordt dan een afweging gemaakt tussen beide gronden. Voor de grond 'persoonlijkheid van de dader' wordt gekeken naar de inhoud van de adviezen en de proceshouding van de verdachte. De ernst van het feit is dan onder 'de omstandigheden waaronder het feit is begaan' een doorslaggevende factor om af te zien van toepassing van het jeugdstrafrecht.¹⁴⁷

Het is opmerkelijk dat de praktijk dit beeld laat zien aangezien deze wijze van invulling van de grond 'omstandigheden waaronder het feit is begaan' niet overeenstemt met de bedoeling van de wetgever. De omstandigheden waaronder het feit is begaan zijn volgens de wetgever een reden voor het berechten overeenkomstig het jeugdstrafrecht indien het feit is gepleegd in een groep minder- en meerderjarige daders, waarin gelijkheid in de bestraffing aangewezen zou zijn.¹⁴⁸ Juist in zaken waar deze situatie aan de orde is, wordt met geen woord gerept over de mogelijkheid om met die reden overeenkomstig het jeugdstrafrecht te sanctioneren.¹⁴⁹ Het voorgaande laat zien dat het in de praktijk voorkomt dat rechters vanwege de ernst van het feit uitwijken naar het volwassenenstrafrecht, terwijl

¹⁴⁶ Hof Amsterdam 23 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2749; Hof 's-Hertogenbosch 9 december 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:3784; Rb. Den Haag 22 oktober 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:12019; Rb. Amsterdam 6 juli 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:4212; Rb. Overijssel 13 mei 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:1663; Rb. Noord-Nederland 20 oktober 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:3996; Rb. Midden-Nederland 29 januari 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:304; Rb. Oost-Brabant 29 juni 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:3187; Rb. Zeeland-West-Brabant 6 oktober 2020, ECLI:NL:RBZWB:2020:4772.

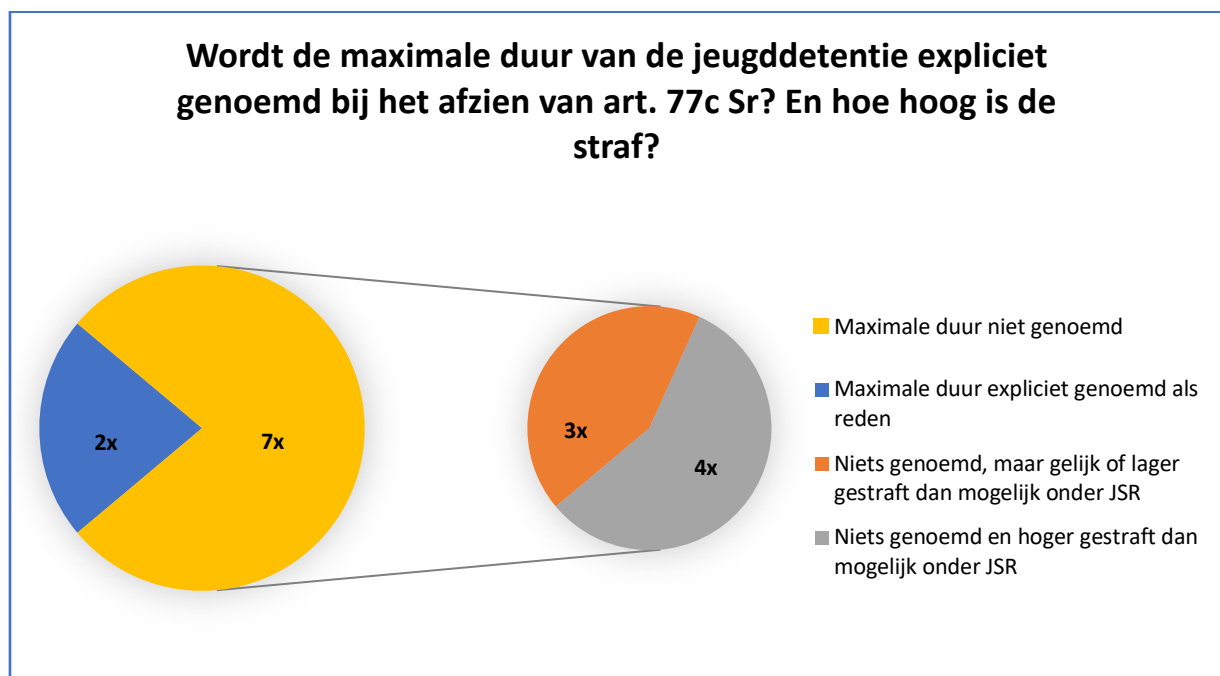
¹⁴⁷ Hof Amsterdam 23 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2749; Hof 's-Hertogenbosch 9 december 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:3784; Rb. Den Haag 22 oktober 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:12019; Rb. Amsterdam 6 juli 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:4212; Rb. Overijssel 13 mei 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:1663; Rb. Noord-Nederland 20 oktober 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:3996; Rb. Midden-Nederland 29 januari 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:304; Rb. Oost-Brabant 29 juni 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:3187; Rb. Zeeland-West-Brabant 6 oktober 2020, ECLI:NL:RBZWB:2020:4772.

¹⁴⁸ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 18 (MvT).

¹⁴⁹ Zie bijvoorbeeld Rb. Rotterdam 18 februari 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:1479; Rb. Rotterdam 29 oktober 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:8756; Rb. Den Haag 15 februari 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:1102.

toepassing van art. 77c Sr meer passend zou zijn voor de verdachte volgens de officier van justitie en/of de adviserende partijen.

Vervolgens is het nog de vraag of in deze negen zaken de maximumduur van de jeugddetentie een rol heeft gespeeld. In twee zaken wordt genoemd dat de maximaal 24 maanden jeugddetentie geen recht zou doen aan de ernst van het feit.¹⁵⁰ In de rest van de zaken wordt de duur van de jeugddetentie niet expliciet genoemd en dus is het niet geheel duidelijk of dit een rol heeft gespeeld bij het afzien van de toepassing van art. 77c Sr. Opmerkelijk is wel dat in drie zaken waarin berechting overeenkomstig het jeugdstrafrecht geadviseerd was, maar het volwassenstrafrecht werd toegepast, een straf is opgelegd die qua duur ook onder het jeugdstrafrecht had kunnen worden opgelegd.¹⁵¹ In deze zaken heeft de maximumduur van de jeugddetentie kennelijk geen rol gespeeld. In onderstaande figuur staat een overzicht van de negen zaken waarin vanwege de ernst van het feit werd afgezien van de toepassing van art. 77c Sr, terwijl volgens de officier van justitie en/of de adviezen tenuitvoerlegging in een justitiële jeugdinrichting het meest passend zou zijn.

Figuur 4

In twee zaken in zeven jaar wordt dus expliciet de maximumduur van de jeugddetentie genoemd als de reden voor het toepassen van het volwassenenstrafrecht. Dit is een te klein aantal om te stellen dat rechters niet uit de voeten zouden kunnen met de maximumduur van de jeugddetentie. Bovendien is in 40% van alle onderzochte zaken een straf is opgelegd die qua duur ook onder het jeugdstrafrecht had kunnen worden opgelegd. In deze zaken heeft de maximumduur van de jeugddetentie kennelijk geen invloed gehad op de keuze voor het volwassenenstrafrecht. Het is dus maar de vraag of een hogere maximumduur van de jeugddetentie de toepassing van art. 77c Sr zou bevorderen. Een ontkennend antwoord op deze vraag ondersteund door het onderzoek van Struijk uit 2017 waaruit

¹⁵⁰ Rechtbank Amsterdam 6 juli 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:4212; Rechtbank Oost-Brabant 29 juni 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:3187.

¹⁵¹ Rb. Overijssel 13 mei 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:1663; Rb. Midden-Nederland 29 januari 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:304; Rb. Zeeland-West-Brabant 6 oktober 2020, ECLI:NL:RBZWB:2020:4772.

blijkt dat in zaken waarin overeenkomstig het jeugdstrafrecht berecht wordt, zelden een jeugddetentie voor de maximale duur van 24 maanden wordt opgelegd.¹⁵²

Bovendien blijkt in 28% van de onderzochte zaken uit de motivering van de keuze voor het volwassenstrafrecht expliciet dat de reden hiervoor is dat pedagogische beïnvloeding niet meer tot de mogelijkheden behoort bij de 18- tot 23-jarige verdachte. Hiermee sluit de rechtspraak in feite goed aan bij de bedoeling van de wetgever in het kader van art. 77c Sr; namelijk dat 18- tot 23-jarigen die achter zijn gebleven in hun ontwikkeling, kunnen profiteren van de pedagogische benadering van het jeugdstrafrecht.¹⁵³ Wanneer deze pedagogische benadering niet meer zinvol wordt geacht voor de verdachte, ligt het voor de hand dat de rechter uitwijkt naar het volwassenenstrafrecht. In zaken waarin deskundigen om deze reden toepassing van het volwassenenstrafrecht hebben geadviseerd, wordt dit advies gevolgd en wordt niet per definitie hoger gestraft dan onder het jeugdstrafrecht mogelijk zou zijn geweest.¹⁵⁴ Daarnaast komt het ook voor dat rechters een afweging maken tussen de mogelijke straffen uit het jeugd- en volwassenenstrafrecht en tot de conclusie komen dat aanbod van sancties uit het volwassenenstrafrecht betere mogelijkheden biedt voor de problematiek van de verdachte.¹⁵⁵ In meer dan een kwart van de onderzochte zaken is de keuze voor het volwassenenstrafrecht dus een bewuste, die niets te maken heeft met de ernst van het feit of de maximumduur van de jeugddetentie.

Alles overziend kan geconcludeerd worden dat geen aanleiding bestaat om aan te nemen dat rechters bij de toepassing van art. 77c Sr niet uit de voeten kunnen met de maximumduur van de jeugddetentie. Een verhoging hiervan gaat dus hoogstwaarschijnlijk niet bijdragen aan de bevordering van de toepassing van art. 77c Sr en biedt daarom geen oplossing voor de geringe toepassing hiervan.

5.4 Tussenconclusie

Uit dit hoofdstuk kan de conclusie worden getrokken dat minister Dekker zijn voornemen tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie mager heeft onderbouwd. Uit het onderzoek waar de minister zich op baseert blijkt namelijk niet dat er aanleiding is om de maximumduur van de jeugddetentie te verhogen.

Verder staat het argument dat de maximumduur van 24 maanden vanuit het oogpunt van vergelding te beperkt de ruimte biedt om een passende reactie te geven, op gespannen voet met de strafdoelen van het jeugdstrafrecht. Het primaire strafdoel is namelijk speciale preventie. Indien de minister wil voldoen aan de wens vanuit de maatschappij tot het verhogen van de jeugdstraffen, mag verwacht worden dat in de toelichting op het wetsvoorstel gemotiveerd wordt waarom sprake is van een verschuiving van strafdoelen binnen het jeugdstrafrecht.

Daarnaast stelt de minister dat strafrechters wellicht niet uit de voeten zouden kunnen met de strafmaxima uit het jeugdstrafrecht en daarom zouden uitwijken naar het volwassenenstrafrecht. Uit het gedane jurisprudentieonderzoek is ten aanzien van art. 77c Sr niet gebleken dat hiervan sprake is. De toepassing van art. 77c Sr zal dan ook hoogstwaarschijnlijk niet bevorderd worden door het

---

¹⁵² Struijk, *TWPS* 2017/81, p. 260.

¹⁵³ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3 p. 20 (MvT).

¹⁵⁴ Zie bijvoorbeeld Rb. Midden-Nederland 24 oktober 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:6127, Rb. Amsterdam 17 juli 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:5226 en Rb. Noord-Holland 29 oktober 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:8756.

¹⁵⁵ Zie bijvoorbeeld Rb. Gelderland 28 oktober 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:6752, Rb. Midden-Nederland 14 november 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:5785 en Rb. Noord-Nederland 28 juli 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:3686.

verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie. Een verhoging hiervan biedt daarom geen oplossing voor de geringe toepassing van art. 77c Sr.

Hoofdstuk 6. Conclusie en aanbevelingen

6.1 Conclusie

Art. 77c Sr biedt 18- tot 23-jarigen de mogelijkheid om te kunnen profiteren van de pedagogische benadering van het jeugdstrafrecht.¹⁵⁶ De rechter kan toepassing geven aan art. 77c Sr op grond van de persoonlijkheid van de dader en/of de omstandigheden waaronder het feit is begaan. Voor een groep daders die vanwege hun leeftijd hoe dan ook terugkeert in de maatschappij na het uitzitten van de straf, kan art. 77c Sr een waardevol instrument zijn. Toch blijkt dat art. 77c Sr slechts in 5% van de strafzaken met jongvolwassenen wordt toegepast.¹⁵⁷ In deze scriptie is daarom de volgende vraag onderzocht:

Hoe kan de geringe toepassing van art. 77c Sr verklaard worden en in hoeverre kan het voornemen van minister Dekker tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie een oplossing hiervoor bieden?

Aan de hand van het beantwoorden van deelvragen is in de hoofdstukken deze vraag beantwoord. In het tweede hoofdstuk stond de deelvraag centraal of in de totstandkoming van art. 77c Sr redenen te vinden zijn die de geringe toepassing ervan kunnen verklaren. Een eerste bevinding is dat de wetgever bij de invoering van de mogelijkheid om daders boven de 18 jaar overeenkomstig het jeugdstrafrecht te berechten in 1965, nagelaten heeft een concrete omschrijving te geven van de doelgroep.

Per 1 april 2014 is het toepassingsbereik van art. 77c Sr verruimd. Op basis van neurowetenschappelijk onderzoek over de ontwikkeling van de hersenen van jongvolwassenen is de leeftijdsgrens in art. 77c Sr verhoogd van 21 jaar naar 23 jaar. Deze wetwijziging ziet dus op de grond ‘persoonlijkheid van de dader’. Tevens heeft de wetgever de toepassing van art. 77c Sr willen bevorderen door in art. 63 lid 5 en 6 Sv een regeling in te voeren die het mogelijk maakt dat de officier van justitie het voornemen te vorderen overeenkomstig art. 77c Sr bij de rechter-commissaris kenbaar maakt. Wanneer de officier van justitie dit voornemen kenbaar maakt bij de rechter-commissaris kunnen namelijk rapportages worden opgesteld door de reclassering en/of het NIFP.¹⁵⁸ Hierdoor kan eerder en meer systematisch gekeken worden naar de noodzaak voor toepassing van het jeugdstrafrecht.

Een verklaring voor de geringe toepassing van art. 77c Sr is dat de wetgever zich bij deze wetwijziging bewust terughoudend heeft opgesteld om het leveren van maatwerk mogelijk te maken en daardoor een vrijblijvende regeling gemaakt heeft. Zo ontbreekt een goed afgebakende doelgroep. Volgens de memorie van toelichting is art. 77c Sr bedoeld voor jongvolwassenen met een onvoltooide ontwikkeling, waaronder plegers van ernstige misdrijven, veelplegers en kwetsbare adolescenten.¹⁵⁹ De ernst van het feit en de justitiële voorgeschiedenis zijn indicaties om de persoonlijkheid van de dader en diens onvoltooide ontwikkeling nader te laten onderzoeken door de reclassering en/of het NIFP.¹⁶⁰ Alleen licht de wetgever niet nader toe wat het begrip ‘onvoltooide ontwikkeling’ precies inhoudt en hoe de indicaties die in de parlementaire documenten genoemd moeten worden gewogen en of deze altijd gelden. Daarnaast spreekt de wetgever zichzelf tegen met betrekking tot de ernst van

¹⁵⁶ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 20 (MvT).*

¹⁵⁷ Barendregt, Beerthuizen & van der Laan 2018, p. 7; Verweij & Tollenaar 2020, p. 29.

¹⁵⁸ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 21 (MvT).*

¹⁵⁹ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 21 en 22.*

¹⁶⁰ *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 6, p. 19 en 24.*

het feit. In de memorie van toelichting worden plegers van ernstige misdrijven genoemd als jongvolwassenen voor wie van art. 77c Sr bedoeld is, terwijl in latere parlementaire stukken wordt gesteld dat vanwege de ernst van het feit ook kan worden afgezien van de toepassing van art. 77c Sr.¹⁶¹

Deze terughoudende opstelling is, naast in de niet duidelijk afgebakende doelgroep, tevens terug te zien in het feit dat de procedure van art. 63 lid 5 en 6 Sv facultatief van aard is en de rechter volledig vrijgelaten wordt in de toepassing van art. 77c Sr. Door deze terughoudende opstelling van de wetgever is de verdere invulling van de toepassing van art. 77c Sr volledig aan de praktijk overgelaten. De uitwerking hiervan is besproken in het derde en vierde hoofdstuk.

In het derde hoofdstuk is de vraag onderzocht hoe het proces voor de terechtzitting is vormgegeven in de praktijk en of hierin verklaringen voor de geringe toepassing van art. 77c Sr te ontdekken zijn. Uit dit hoofdstuk is gebleken dat het voorproces alleen ziet op de grond 'persoonlijkheid van de dader' en een onverplicht karakter heeft.

Zo is het de bedoeling dat het openbaar ministerie het voorproces in werking zet door als eerste de afweging voor de mogelijke toepassing van art. 77c Sr te maken. Het probleem is dat het maken van de afweging zelf, het raadplegen van de reclassering hierbij en het gebruik van de hiervoor bedoelde indicatielijst allemaal niet verplicht is. Vanwege het ontbreken van bekendheid met de mogelijke toepassing van art. 77c Sr bij reguliere officieren is het maar de vraag of de afweging überhaupt gemaakt wordt.¹⁶² In de praktijk blijkt verder dat de reclassering niet standaard geraadpleegd wordt en dat officieren van justitie zelfstandig de afweging voor toepassing van het jeugdstrafrecht maken op basis van hun 'fingerspitzengefühl'.¹⁶³ Hierdoor kunnen vraagtekens geplaatst worden bij de consistentie van de afweging. Bovendien kan de rechter-commissaris, in het geval de officier van justitie nagelaten heeft de afweging voor toepassing van het jeugdstrafrecht te maken of zelfstandig tot het oordeel komt dat het jeugdstrafrecht geen mogelijkheid is voor de verdachte, niet ambtshalve het 'art. 77c Sr-traject' in werking zetten. Plaatsing in een justitiële jeugdinrichting is namelijk volledig afhankelijk van de vordering van de officier van justitie (art. 8 BJJ). Het openbaar ministerie heeft dus veel macht en vervult een zogenoemde poortwachtersfunctie. Immers, wanneer de officier van justitie na laat als eerste de afweging voor de mogelijke toepassing van het jeugdstrafrecht te maken of zelfstandig tot het oordeel komt dat art. 77c Sr geen mogelijkheid is, vindt er geen verdere advisering plaats.

Mocht de situatie aan de orde zijn dat de officier van justitie de toepassing van het jeugdstrafrecht mogelijk acht na de eerste afweging, dan is het de bedoeling dat nader onderzoek gedaan wordt naar de onvoltooide ontwikkeling van de verdachte door de reclassering en/of het NIFP. Ook dit is alleen geen verplichting. Bovendien is gebleken dat indien wel advisering plaatsvindt, niet met zekerheid gesteld kan worden dat dit op consistente wijze gebeurt. De uitkomst van dit onderzoek hangt namelijk af van instrumenten met een veelheid aan contra-indicaties of, gezien het vrijwillige en beperkte gebruik hiervan, van de individuele kennis en kunde van de praktijkprofessional. Ten aanzien van de individuele kennis en kunde van de praktijkprofessional is voorts gebleken dat zowel binnen de reclassering als het NIFP het begrip 'onvoltooide ontwikkeling' verschillend wordt gedefinieerd.¹⁶⁴

Uit het derde hoofdstuk kan geconcludeerd worden dat de geringe toepassing van art. 77c Sr mede verklaard kan worden doordat er in het voorproces wegens het gebrek aan verplichtingen, geen

---

¹⁶¹ Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 3, p. 21; *Kamerstukken II 2012/13, 33498, nr. 6, p. 15; Handelingen II 2012/13, 33498, nr. 89, p. 5.*

¹⁶² Barendregt, Beerthuizen & van der Laan 2018, p. 80.

¹⁶³ Mijnares & Rensen, *FJR 2017/14*, p. 61.

¹⁶⁴ *Kamerstukken I 2013/14, 33498, C, p. 6 (MvA); Barendregt, Beerthuizen & van der Laan 2018, p. 55 en 60.*

duidelijke route is die moet worden gevolgd bij 18- tot 23-jarige verdachten. De selectie van jongvolwassenen die in aanmerking komen voor toepassing van art. 77c Sr verloopt hierdoor niet consistent.

In het vierde hoofdstuk is vervolgens onderzocht hoe de toepassing van art. 77c Sr door de rechterlijke macht verloopt en of daarin verklaringen te vinden zijn voor de geringe toepassing van dit artikel. Volgens de wetgever is de rechter volledig vrij in de keuze voor het toe te passen sanctiestelsel. De Hoge Raad heeft dit nog eens bevestigd door te oordelen dat de rechter niet gehouden is de adviezen van de reclassering en/of het NIFP op te volgen.¹⁶⁵ Uit dit hoofdstuk kan de conclusie worden getrokken dat de rechterlijke macht wisselend omgaat met deze vrijheid en dat dit een verklaring is voor de geringe toepassing van art. 77c Sr. In de jurisprudentie is namelijk geen lijn te ontdekken.

Het enige dat duidelijk is gebleken, is dat de grond 'omstandigheden waaronder het feit is begaan' geen zelfstandige rol speelt bij de toepassing van art. 77c Sr. Net als bij de wetgever en in het voorproces, ligt in de jurisprudentie tevens de nadruk op de grond 'persoonlijkheid van de dader'. Binnen de rechterlijke macht wordt alleen verschillend gedacht over welke aspecten in de persoonlijkheid van een jongvolwassene zouden moeten leiden tot toepassing van het jeugdstrafrecht. Daarnaast bestaat met name verdeeldheid over het gewicht dat moet worden toegekend aan de ernst van het feit en de justitiële voorgeschiedenis. De ernst van het feit en de justitiële voorgeschiedenis blijken zowel reden voor de toepassing als het afzien van de toepassing van art. 77c Sr. In de literatuur is opgeworpen dat met betrekking tot de ernst van het feit, de maximumduur van de jeugddetentie een rol lijkt te spelen bij het afzien van de toepassing van art. 77c Sr.¹⁶⁶

In het vijfde hoofdstuk is vervolgens onderzocht of het voornemen van minister Dekker tot het verhogen van de maximumduur van de jeugddetentie de toepassing van art. 77c Sr zal bevorderen en daarmee een oplossing kan bieden voor de geringe toepassing van dit artikel. Uit dit hoofdstuk is naar voren gekomen dat de minister zijn voornemen mager heeft onderbouwd. Het eerste argument dat de maximumduur van de jeugddetentie vanuit het oogpunt van vergelding te beperkt de ruimte biedt om een passende reactie te kunnen geven op ernstige misdrijven, staat op gespannen voet met het karakter van het jeugdstrafrecht. Het primaire strafdoel is namelijk speciale preventie. Hierbij horen lage straffen en de nadruk op behandeling en heropvoeding, stelde de wetgever in 2014 nog toen besloten werd de maximumduur van de jeugddetentie niet te verhogen.¹⁶⁷ Met een verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie komt meer nadruk te liggen op het strafdoel vergelding en de vraag is dan ook waarom vergelding anno 2021 meer op de voorgrond zou moeten staan. Hoewel de roep vanuit de samenleving om hogere jeugdstraffen een rol lijkt te spelen, mag verwacht worden dat de minister in de toelichting op een eventueel wetsvoorstel uitgebreid motiveert waarom een verschuiving van strafdoelen plaats zou moeten vinden binnen het jeugdstrafrecht.

Het tweede argument dat de minister aanvoert, is dat rechters wellicht niet uit de voeten zouden kunnen met de strafmaxima uit het jeugdstrafrecht. Vanwege de ernst van het feit zou meer gewicht worden toegekend aan het strafdoel vergelding en zou de jeugddetentie van maximaal 24 maanden te kort worden geacht door rechters. Hierdoor zou moeten worden uitgeweken naar het volwassenstrafrecht, terwijl tenuitvoerlegging in een justitiële jeugdinrichting wel het meest passend zou zijn voor de dader.¹⁶⁸ Of hier in het kader van art. 77c Sr sprake van is, is middels jurisprudentieonderzoek onderzocht. Hiervoor is een analyse gemaakt van 77 zaken waarin de toepassing van art. 77c Sr

---

¹⁶⁵ HR 2 oktober 2007, ECLI:NL:PHR:2007:BA7924, r.o. 30 (*Rijswijkse Stoeptegel*); Concl. A-G F.W. Bleichrodt, ECLI:NL:PHR:2016:382, bij HR 24 mei 2016, *RvdW* 2016/675.

¹⁶⁶ Barendregt, Beerthuizen & van der Laan 2018, p. 64; Struijk, *TPWS* 2017/81, p. 260.

¹⁶⁷ *Kamerstukken II* 2012/13, 33498, nr. 3, p. 13 en 16 (MvT); *Handelingen II* 2012/13, 33498, nr. 89, p. 12.

¹⁶⁸ *Kamerstukken II* 2020/21, 28741, nr. 78.

aan de orde is gesteld middels een verzoek, een vordering of een advies, maar waarbij de rechter een volwassenensanctie heeft opgelegd.¹⁶⁹ Uit het jurisprudentieonderzoek kan geconcludeerd worden dat ten aanzien van art. 77c Sr niet kan worden gesteld dat rechters niet uit de voeten kunnen met de maximumduur van de jeugddetentie. Een verhoging hiervan zal dan ook hoogstwaarschijnlijk de toepassing van art. 77c Sr niet bevorderen en biedt daarom geen oplossing voor de geringe toepassing van dit artikel.

Alles overziend kan geconcludeerd worden dat art. 77c Sr weinig wordt toegepast omdat de toepassing vrijblijvend is en de praktijk lijdt aan een gebrek aan regie en inhoud. De wetgever is er met de wetwijziging van 2014, ondanks de wil om de toepassing van art. 77c Sr te bevorderen, niet in geslaagd een hanteerbare regeling te maken. Alhoewel deze regeling aansluit bij het idee van het leveren van maatwerk, heeft het geresulteerd in een wisselende praktijk waarin een gevaar voor rechtsongelijkheid en willekeur op de loer ligt. Maatwerk leveren is een krachtig uitgangspunt, maar mag geen vrijbrief zijn voor willekeurige beslissingen op basis van het ‘fingerspitzengefühl’. Om onterechte uitsluiting te voorkomen, dient art. 77c Sr consistentier te worden toegepast. Op basis van deze scriptie zijn een aantal zaken gevonden die aandacht en eventueel aanpassing verdienen om de toepassing van art. 77c Sr beter te laten verlopen.

6.2 Aanbevelingen

De wetgever is aan zet, waarbij het duidelijk is dat een verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie geen oplossing is voor de geringe toepassing van art. 77c Sr. Ten eerste dient de doelgroep nader te worden geconcretiseerd. Recent is door het WODC een rapport uitgebracht waarin, in samenwerking met praktijkprofessionals, is gezocht naar de definitie van het begrip ‘onvoltooide ontwikkeling’.¹⁷⁰ Met behulp van dit rapport kan een concretere omschrijving van de doelgroep gemaakt worden.

Ten tweede verdient het aanbeveling om het voorproces aan te passen. Daarbij kan gedacht worden aan een verplichting voor het openbaar ministerie om bij elke 18- tot 23-jarige verdachte de afweging voor het jeugdstrafrecht te maken. Om dit consistent te laten verlopen, moet een helder instrument ontwikkeld worden waarin is opgenomen onder welke omstandigheden een verdachte in aanmerking komt voor nader onderzoek door de reclassering en/of het NIFP. Wanneer het gebruik van dit instrument verplicht wordt gesteld, is de afweging van het openbaar ministerie controleerbaar voor de rechter(-commissaris). Daarnaast zou de praktijk meer gediend zijn met een aanpassing van art. 8 BJJ. Wanneer de rechter-commissaris ambtshalve een jongvolwassene in een justitiële jeugdinrichting kan plaatsen, wordt de kans verkleind dat ten onrechte niet onderzocht wordt of een jongvolwassene in aanmerking kan komen voor toepassing van art. 77c Sr. Ten aanzien van het onderzoek door de reclassering en het NIFP is het tevens aan te bevelen dat onderlinge afstemming plaatsvindt over het begrip ‘onvoltooide ontwikkeling’ zodat het risico op inconsistente adviezen verkleind wordt.

Bij deze aanpassingen in het voorproces rijst de vraag hoe wenselijk het is dat de rechter in weerwil van de adviezen het volwassenenstrafrecht kan toepassen zonder dat hier een motiveringsplicht bij geldt. Een motiveringsverplichting bij het afwijken van een advies in de richting van het jeugdstrafrecht zou rechterlijke uitspraken inzichtelijker en begrijpelijker maken.

---

¹⁶⁹ De methode is besproken onder 5.2.

¹⁷⁰ Spanjaard e.a. 2020.

De praktijk is gebaat bij duidelijke afspraken met betrekking tot welke jongvolwassenen, onder welke omstandigheden in aanmerking kunnen komen voor toepassing van het jeugdstrafrecht. Het kan niet de bedoeling zijn dat er geen gelijke kansen bestaan op berechting overeenkomstig art. 77c Sr. In het kader van de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid verdient elke jongvolwassen verdachte in de leeftijdsgroep van 18 tot 23 jaar dat in ieder geval overwogen en eventueel onderzocht wordt of de toepassing van art. 77c Sr een mogelijkheid kan zijn.

Literatuurlijst

Commissie Anneveldt 1982

Commissie Anneveldt, *Sanctierecht voor jeugdigen. Rapport van de commissie voor de herziening van het kinderstrafrecht en het kinderstrafprocesrecht*, 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij 1982.

Asscher e.a. 2021

J. Asscher e.a., *De strafmaat voor jeugdige daders van ernstige gewelds- en zedenmisdriven in internationaal perspectief*, Utrecht: WODC 2021.

Barendregt, Beerthuisen & van de Laan 2018

C.S. Barendregt, M.G.C.J. Beerthuisen & A.M. van der Laan, *De toepassing van het jeugdstrafrecht bij jongvolwassenen in de praktijk; Een procesevaluatie van het adolescentenstrafrecht*, Den Haag: WODC 2018.

Bartels, TREMA 2013/10

J.A.C. Bartels, 'Adolescentenstrafrecht (II); De voornaamste wijzigingen op een rij', *TREMA* 2013/10, p. 364-368.

Bijlagen. Kader adolescentenstrafrecht 2014 versie 2.1 2015

Bijlagen. Kader Adolescentenstrafrecht 2014 versie 2.1, Den Haag: Projectteam Implementatie Adolescentenstrafrecht, Ministerie van Veiligheid en Justitie 2015, te vinden op www.wegwijzerjeugdenveiligheid.nl (laatst geraadpleegd 16 juni 2021).

Bleeker, Het Parool 31 mei 2021

D. Bleeker, 'Jeugdcriminaliteit daalt nog steeds, maar er zijn wel meer ernstige delicten', *Het Parool* 31 mei 2021.

Brassem, Trouw 31 mei 2021

E. Brassem, 'Trend: de criminaliteit onder jongeren daalt, ernstige delicten niet', *Trouw* 31 mei 2021.

Bruning, van den Brink & Punselie 2020

M.R. Bruning, Y.N. van den Brink & E.C.C. Punselie, *Jeugdrecht & Jeugdhulp*, Den Haag: SDU Uitgevers 2020.

Buyse 2016

W. Buyse, *Doorontwikkeling Wegingskader Adolescentenstrafrecht. Aanpak en onderbouwing*, Amsterdam: DSP-Groep 2016.

Van der Hoek, NJB 2010/1880

F. van der Hoek, 'Huidige opzet van rechtspraak.nl zo slecht nog niet', *NJB* 2010/1880 (online via Kluwer Navigator).

De Jong, FJR 2015/5

R. de Jong, 'Kroniek Jeugdstraf(proces)recht', *FJR* 2015/5, afl. 1, p. 18-25.

Kader Adolescentenstrafrecht 2014 versie 2.1 2015

Kader Adolescentenstrafrecht 2014 versie 2.1. Ketenafspraken ten behoeve van de uitvoering van de wetswijziging, Den Haag: Projectteam Implementatie Adolescentenstrafrecht, Ministerie van Veiligheid en Justitie 2015, te vinden op www.wegwijzerjeugdveiligheid.nl (laatst geraadpleegd op 16 juni 2021).

Kempen, AA 2014/0482

M.A.H. Kempen, 'Het adolescentenstrafrecht; een flexibel sanctiestelsel voor jongvolwassenen', AA 2014/0482, p. 482-487.

Van der Laan e.a. 2016

A.M. van der Laan e.a., *Adolescentenstrafrecht. Beleidstheorie en eerste empirische bevindingen*, Den Haag: WODC 2016.

Liefaard & Rap, TvCr 2018/3.6

T. Liefaard & S. Rap, 'Het adolescentenstrafrecht in Nederland: de stand van zaken vier jaar na invoering van de Wet adolescentenstrafrecht', *TvCr* 2018/3.6, p. 365-376.

Van der Linden & de Jonge 2013

A.P. van der Linden & G. de Jonge, *Handboek Jeugd & Strafrecht*, Deventer: Kluwer 2013.

Mintjes, AA 1995/10

G. Mintjes, 'Wetgeving; Het herziene jeugdstrafrecht', AA 1995/10, p. 781-787.

Mijnarends & Rensen, FJR 2017/14

E.M. Mijnarends & E.R. Rensen, 'De officier van justitie en het adolescentenstrafrecht: twee geloven op één kussen?', *FJR* 2017/14, afl. 3, p. 58-63.

Mijnarends & Rensen, FJR 2017/61

E.M. Mijnarends & E.R. Rensen, 'De toepassing van het adolescentenstrafrecht in de praktijk: is het genoeg of kan er nog wat bij?', *FJR* 2017/61, afl. 11, p. 280-285.

Mommers, Zwenne & Schermer, NJB 2010/1692

L. Mommers, G-J. Zwenne & B. Schermer, 'Het best bewaarde geheim van de raadkamer. Over ontoegankelijkheid van de rechtspraak', *NJB* 2010/1692 (online via Kluwer Navigator).

Oremus, Algemeen Dagblad 27 januari 2021

F. Oremus, 'Onrust over toename steekincidenten: 'Het is tijd voor actie tegen messentrekkers'', *Algemeen Dagblad* 27 januari 2021.

Commissie Overwater 1951

Commissie Overwater, *Rapport van de commissie ingesteld met het doel van advies te dienen over de vraag in welke richting het rijkstucht en opvoedingswezen en in verband daarmee het kinderstrafrecht zich zullen moeten ontwikkelen*, 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij, 1951.

Prop e.a. 2018

L.J.C. Prop e.a., *Adolescentenstrafrecht. Kenmerken van de doelgroep, de strafzaken en de tenuitvoerlegging*, Den Haag: WODC 2018.

Reijntjes-Wendenburg, DD 2015/21

C. Reijntjes-Wendenburg, 'Het adolescentenstrafrecht: een evaluatie van de eerste negen maanden rechtspraak', *DD 2015/21*, p. 199-214.

Schoenmacker, Trouw 10 maart 2021

I. Schoenmacker, 'Jongeren steeds vaker verdacht van zware geweldsdelicten', *Trouw* 10 maart 2021.

Spanjaard e.a. 2020

H.J.M. Spanjaard e.a., *Achterlopende ontwikkeling; Het begrip 'onvoltooide ontwikkeling' in de toepassing van het adolescentenstrafrecht*, Den Haag: WODC 2020.

Struijk, Sancties 2016/41

S. Struijk, 'Wel flexibeler, niet makkelijker – tweeënhal jaar adolescentenstrafrecht', *Sancties 2016/41*, afl. 5, p. 249-253.

Struijk, TPWS 2017/81

S. Struijk, 'Het adolescentenstrafrecht in de praktijk: (nog) geen eenduidige zaak', *TPWS 2017/81*, p. 256-260.

Tiemens, TPWS 2018/24

A.H. Tiemens, 'Adolescentenstrafrecht: herbezinning op een onevenwichtige praktijk', *TPWS 2018/24*, afl. 27, p. 64-71.

Verpalen, in: T&C Strafrecht 2020

M.J.M. Verpalen, commentaar op art. 77c Sr, in: C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J.M. Verpalen, *Tekst & Commentaar Strafrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2020 (online, laatst bijgewerkt 1 juli 2020).

Verweij & Tollenaar 2020

S. Verweij & N. Tollenaar, *Recidivemeting adolescentenstrafrecht. Een onderzoek naar de haalbaarheid en eerste resultaten*, Den Haag: WODC 2020.

Vogelvang & Kempes 2014

L. Vogelvang & M. Kempes, (Jong)Volwassen? Gebruik indicatiecriteria adolescentenstrafrecht, Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie 2014, te vinden op www.docplayer.nl (laatst geraadpleegd op 3 juli 2021).

Vogelvang & Kempes 2015

L. Vogelvang & M. Kempes, *Implementatie van de wegingslijst adolescentenstrafrecht bij het NIFP*, Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie 2015, te vinden op www.nifpnet.nl (laatst geraadpleegd op 20 juni 2021).

Weijers & Liefwaard, *Proces* 2007

I. Weijers & T. Liefwaard, 'Jong vast – 1905 tot 1995. Vrijheidsbeneming in het Nederlandse jeugdstrafrecht', *Proces* 2007, afl. 4, p. 173-181.

Weijers & Liefwaard, *Proces* 2007

I. Weijers & T. Liefwaard, 'Jong vast – 1995 tot 2005. Vrijheidsbeneming in het Nederlandse jeugdstrafrecht – deel 2', *Proces* 2007, afl. 5, p. 203-212.

Weijers, *NJB* 2018/545

I. Weijers, 'Jeugdsanctie voor jongvolwassen veelpleger? Rafelranden van het adolescentenstrafrecht', *NJB* 2018/545, p. 739-745.

Commissie Wiarda 1971

Commissie Wiarda, *Jeugdbeschermingsrecht. Rapport van de commissie voor de herziening van het Kinderbeschermingsrecht*, 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij 1971.

Dataset

Arresten

1. Gerechtshof 's-Hertogenbosch 10 juni 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:2293.
2. Gerechtshof 's-Hertogenbosch 25 januari 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:299
3. Gerechtshof Amsterdam 19 juli 2017, ECLI:NL:GHAMS:2017:4484.
4. Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 19 juni 2018, ECLI:NL:GHARL:2018:5627.
5. Gerechtshof Amsterdam 17 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:4062.
6. Gerechtshof Amsterdam 18 oktober 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:5017.
7. Gerechtshof Amsterdam 7 februari 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:1362.
8. Gerechtshof Amsterdam 23 mei 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2776.
9. Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 11 juli 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:5755.
10. Gerechtshof Amsterdam 23 juli 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:2749.
11. Gerechtshof Amsterdam 29 augustus 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:3180.
12. Gerechtshof 's-Hertogenbosch 12 februari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:669.
13. Gerechtshof 's-Hertogenbosch 2 september 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:2785.
14. Gerechtshof Amsterdam 22 september 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:3843.
15. Gerechtshof 's-Hertogenbosch 9 december 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:3784.
16. Gerechtshof Amsterdam 10 december 2020, ECLI:NL:GHAMS:2020:3352.

Vonnissen

1. Rechtbank Gelderland 8 april 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:2489.
2. Rechtbank Gelderland 29 april 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:2833.
3. Rechtbank Overijssel 29 april 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:2286
4. Rechtbank Oost-Brabant 22 juli 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:4049.
5. Rechtbank Gelderland 20 augustus 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:5238.
6. Rechtbank Den Haag 16 september 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:11494.
7. Rechtbank Oost-Brabant, 16 oktober 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:6042.
8. Rechtbank Noord-Nederland 21 oktober 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:5336.
9. Rechtbank Gelderland 28 oktober 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:6752.
10. Rechtbank Midden-Nederland 14 november 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:5785.
11. Rechtbank Gelderland 17 november 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:7376.
12. Rechtbank Noord-Nederland 20 november 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:6582.
13. Rechtbank Oost-Brabant 26 november 2014, ECLI:NL:RBOBR:2014:7191.
14. Rechtbank Limburg 16 december 2014, ECLI:NL:RBLIM:2014:10916.
15. Rechtbank Limburg 1 mei 2015, ECLI:NL:RBLIIM:2015:3769.
16. Rechtbank Noord-Nederland 28 juli 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:3686.
17. Rechtbank Limburg 25 september 2015, ECLI:NL:RBLIM:2015:8083.
18. Rechtbank Den Haag 22 oktober 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:12109.
19. Rechtbank Overijssel 13 mei 2015, ECLI:NL:RBOVE:2016:1663.
20. Rechtbank Amsterdam 6 juli 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:4212.
21. Rechtbank Noord-Nederland 4 mei 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:1642.

22. Rechtbank Limburg 5 september 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:8608.
23. Rechtbank Noord-Nederland 20 oktober 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:3996.
24. Rechtbank Midden-Nederland 24 oktober 2017, ECLI:NL:RMNE:2017:6127.
25. Rechtbank Gelderland 28 november 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:6128.
26. Rechtbank Amsterdam 31 januari 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:443.
27. Rechtbank Oost-Brabant 6 juli 2018, ECLI:NL:RBOBR:2018:3262.
28. Rechtbank Amsterdam 17 juli 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:5226.
29. Rechtbank Noord-Nederland 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:4190.
30. Rechtbank Noord-Nederland 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:4191.
31. Rechtbank Rotterdam 26 oktober 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:8989.
32. Rechtbank Noord-Holland 7 december 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:10677.
33. Rechtbank Rotterdam 10 december 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:10093.
34. Rechtbank Midden-Nederland 29 januari 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:304.
35. Rechtbank Rotterdam 6 februari 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:893.
36. Rechtbank Amsterdam 5 april 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:10270.
37. Rechtbank Noord-Nederland 18 juni 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:2625.
38. Rechtbank Amsterdam 2 juli 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:4671.
39. Rechtbank Oost-Brabant 5 juli 2019, ECLI:NL:RBOBR:2019:3974.
40. Rechtbank Noord-Holland 8 oktober 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:8313.
41. Rechtbank Noord-Holland 9 december 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:10398.
42. Rechtbank-Noord-Nederland 17 december 2017, ECLI:NL:RBNNE:2019:5199.
43. Rechtbank Amsterdam 21 januari 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:732.
44. Rechtbank Rotterdam 18 februari 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:1479.
45. Rechtbank Midden-Nederland 13 maart 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:3801.
46. Rechtbank Noord-Nederland 17 maart 2020, ECLI:NL:RBNNE:2020:1221.
47. Rechtbank Midden-Nederland 23 maart 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:1066.
48. Rechtbank Noord-Holland 15 mei 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:3778.
49. Rechtbank Noord-Holland 12 juni 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:4330.
50. Rechtbank Oost-Brabant 29 juni 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:3187.
51. Rechtbank Limburg 22 september 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:7099.
52. Rechtbank Zeeland-West-Brabant 6 oktober 2020, ECLI:NL:RBZWB:2020:4772.
53. Rechtbank Midden-Nederland 26 oktober 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:4544.
54. Rechtbank Noord-Holland 29 oktober 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:8756.
55. Rechtbank Limburg 25 november 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:9855.
56. Rechtbank Oost-Brabant 30 november 2020, ECLI:NL:RBOBR:2020:5838.
57. Rechtbank Limburg 9 december 2020, ECLI:NL:RBLIM:2020:9690.
58. Rechtbank Rotterdam 17 december 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:11851.
59. Rechtbank Noord-Nederland 18 december 2020, ECLI:NL:RBNNE:2020:4523.
60. Rechtbank Den Haag 15 februari 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:1102.
61. Rechtbank Noord-Holland 18 maart 2021, ECLI:NL:RBNHO:2021:2171.

OM INDICATIELIJST JEUGDSTRAFRECHT VOOR 18- TOT 23- JARIGEN

OM Indicatielijst Jeugdstrafrecht voor 18- tot 23-jarigen Van Montfoort 24-03-2014 Versie 1.0| © 2014.Ministerie van Veiligheid en Justitie

Aangepast door OM in september 2019

Inleiding

In het ZSM afstemmingsoverleg, of in contact met de weekdienst wordt voor verdachten van 18-23 jaar, die worden gedagvaard of voorgeleid de afweging gemaakt of toepassing van het jeugdstrafrecht aan de orde is. Bij een voorgeleiding is dan plaatsing in een jeugdinrichting het uitgangspunt.

De reclassering adviseert het OM over de toepassing van het jeugdstrafrecht met behulp van het landelijk wegingskader adolescentenstrafrecht.

Een advies op basis van dit uitgebreide wegingskader zal niet direct na verhoor van de verdachte beschikbaar zijn.

Zowel voor ZSM als voor de weekdienst is daarom de "OM Indicatielijst Jeugdstrafrecht voor 18- tot 23 jarigen verdachten" opgesteld met criteria afgeleid van het landelijk wegingskader. Deze geeft aan of er voor deze leeftijdscategorie gedacht moet worden aan de toepassing van het jeugdstrafrecht, of juist niet. OM, Reclassering en in sommige gevallen tevens de raad voor de kindbescherming bespreken zoveel mogelijk en zo vroeg mogelijk in het proces gezamenlijk de voor- en nadelen hiervan. Doordat de reclassering in het kader van vroeghulp (bij IVS) toch moet rapporteren is een eerste indicatie daar relatief eenvoudig te stellen. Pas op zitting wordt definitief het standpunt van de officier bepaald, mede op basis van het advies van de reclassering. Het betreft immers een VOORNEMEN.

OM Indicatielijst Jeugdstrafrecht voor 18- tot 23 jarigen

De centrale vraag aan de ZSM tafel en voor het OM is: welke informatie over de verdachte is beschikbaar en toegankelijk? Grofweg kunnen we twee typen verdachten te onderscheiden:

- First offenders: er is bij dit type verdachten weinig informatie beschikbaar in de registratiesystemen. Van belang bij first offenders is dat de politie in het politieverhoor en het sociaal verhoor bepaalde punten uitvraagt (zie hieronder bij de items).
- Bekende verdachte: bij dit type verdachten is er wel informatie beschikbaar in de systemen. Deze informatie kan gebruikt worden naast de informatie uit het politieverhoor en het sociale verhoor.

Met behulp van de OM Indicatielijst worden de gegevens op een rij gezet die als eerste indicatie kunnen gelden voor toepassing van het jeugdstrafrecht. Hieronder volgt een weergave van de lijst, met daarbij een korte toelichting op de verschillende items. Van groot belang om te vermelden is dat de indicaties niet in beton zijn gegoten; het KAN een reden zijn om juist strafrecht toe te passen of juist niet!

Item 1: De verdachte jongvolwassene gaat nog naar school (indicatie voor jeugdstrafrecht)

Indien er informatie beschikbaar is over de jongvolwassene zou bekend moeten zijn of de verdachte naar school gaat. Mogelijk is deze informatie echter niet meer actueel (de schoolsituatie kan veranderd zijn in de tussenliggende periode). Dit item wordt doorgaans uitgevraagd door de politie in het sociaal verhoor. Naar school gaan wordt gezien als een indicatie voor jeugdstrafrecht.

Item 2: De verdachte jongvolwassene woont nog bij opvoeders / verzorgers (indicatie voor jeugdstrafrecht)

Indien er informatie beschikbaar is over de jongvolwassene zou bekend moeten zijn of de verdachte nog bij opvoeders/verzorgers woont. Mogelijk is deze informatie echter niet meer actueel (de jongvolwassene kan inmiddels bijvoorbeeld op zichzelf zijn gaan wonen). Dit item dient doorgaans uitgevraagd te worden door de politie in het sociaal verhoor.

Item 3: De verdachte jongvolwassene heeft een LVB (blijkt uit dossier) (indicatie voor jeugdstrafrecht)
Indien er sprake is van een bekende verdachte, is deze informatie in veel gevallen beschikbaar in het dossier. De algemeen geldende definitie die wordt gehanteerd voor de veel voorkomende groep personen met een lichte verstandelijke beperking (LVB) is: IQ-score 50-70 of 70-85 en een beperkte mate van zelfredzaamheid.

Indien er sprake is van een first offender, zijn er wel aanwijzingen voor een LVB te noemen, namelijk het schoolniveau (bijvoorbeeld praktijkschool, speciaal onderwijs) van de jongvolwassene. Dit item overlapt inhoudelijk met item 1. Er dient in het politieverhoor/ sociaal verhoor niet alleen gevraagd te worden óf de jongvolwassene naar school gaat. Als deze naar school gaat, dient ook gevraagd te worden naar welk type school de jeugdige gaat of is gegaan.

Item 4: De verdachte jongvolwassene weigert mee te werken aan begeleiding (contra-indicatie voor jeugdstrafrecht)

Bij dit item moet men bij een first offender afgaan op de informatie uit het politieverhoor en sociaal verhoor. Bij een bekende verdachte kan er informatie over dit item beschikbaar zijn in het dossier. Dit is een lastig item om te beoordelen op basis van een eerste verhoor van de jongvolwassene: niet mee 'willen' werken kan ook voorkomen uit een aangeleerde onverschilligheid vanuit bijvoorbeeld een licht verstandelijke beperking, of gevoelde druk van derden. Het gaat dan om 'niet kunnen' of 'niet mogen' en niet om 'niet willen'. Authentiek niet mee willen werken kan doorgaans beter worden bepaald tijdens de vroeghulp of voor de zitting.

Item 5: Aard/ernst van het delict (contra-indicatie voor jeugdstrafrecht)

De zwaardere delicten worden na vermelding verder niet op de ZSM tafel behandeld maar overgedragen aan de weekdienst. Wellicht ten overvloede: de ernst van het feit KAN een contra indicatie zijn maar dat hoeft niet. Zie uitspraak in Rijswijkse stoeptegel moord ECLI:PHR:2007:BA7924 waarin nog eens wordt genoemd dat uitgangspunt voor art. 77c Sr het commune strafrecht is en dat de persoon van de verdachte of de omstandigheden van het geval het jeugdstrafrecht kunnen rechtvaardigen. Uiteraard kan de ernst van het feit in een concrete zaak het maatschappelijk belang laten prevaleren boven het belang van de verdachte.

Item 6: Mate van justitiële voorgeschiedenis (contra-indicatie voor jeugdstrafrecht)

Bij een first offender is dit item niet van toepassing. Bij een bekende verdachte is informatie beschikbaar in het dossier en de beschikbare informatie kan voor dit item beoordeeld worden door de aanwezige officier van justitie. Echter steeds in afstemming met betrokken ketenaptners.

Randvoorwaarden

Om de items aan de ZSM tafel te kunnen beoordelen is de rol van de verhorende politieagenten van groot belang. De politie kan tijdens het politieverhoor en het sociaal verhoor bepaalde informatie achterhalen bij de verdachte jongvolwassene en daarnaast aangeven welke opvallendheden in het gedrag van de jongvolwassene zijn geconstateerd (houding jongvolwassene). Vooral zijn hier van belang: gaat de jongvolwassene naar school (item 1), en woont hij nog bij opvoeder(s) / verzorger(s) in huis (item 2).

Ook de officier van justitie heeft hierin een rol: aan de ZSM tafel moet de officier gerichte vragen stellen die betrekking hebben op de items. Alleen dan kan worden bepaald of het nodig is om eventueel te denken aan jeugdstrafrecht. Daarnaast is het aan te bevelen dat een officier die zitting neemt aan de ZSM tafel kennis neemt van het Wegingskader Adolescentenstrafrecht dat door de reclassering wordt gebruikt, zodat bekend is bij de officier van justitie waar een adviseur van de 3RO later op gaat letten in de vroeghulp of in het advies richting de zitting.

Bijlage 2: Wegingskader Adolescentenstrafrecht Reclassering

Wegingskader ASR Lang in de RISC 06-04-2021

Verdieping - ASR Lang

Met het 'Wegingskader ASR' bepaal je welk type strafrecht geïndiceerd is, en - alleen bij een indicatie jeugdstrafrecht - of de jeugdreclassering dan wel de volwassenenreclassering het toezicht zou moeten uitvoeren.

De uitgebreide versie is geschikt voor je advies voor rechtszitting.

Meer informatie over het adolescentenstrafrecht en de afspraken hierover, staat in de Kennisbank in [Adolescentenstrafrecht](#).

Verdieping - ASR Lang

Stap 1 - Indicaties jeugdstrafrecht

Cluster 1 - Handelingsvaardigheden	Hier is sprake van				
i Functioneert op (licht) verstandelijk beperkt niveau	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Schat risico's van eigen handelen slecht in	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Organiseert eigen gedrag niet of nauwelijks	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Handelt impulsief	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Vertoont kinderlijker gedrag dan men gezien kalenderleeftijd zou verwachten	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Laat zich gemakkelijk beïnvloeden door vrienden / kennissen	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Weging handelingsvaardigheden	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	

Cluster 2 - Pedagogische mogelijkheden	Hier is sprake van				
i Neemt actief deel aan een gezin	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Is ontvankelijk voor sociale, emotionele of praktische ondersteuning of beïnvloeding door volwassenen	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Gezinsgerichte hulpverlening is noodzakelijk	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i (Continuering) schoolgang noodzakelijk	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Heeft groepsgericht leefklimaat nodig	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Heeft een interventie en/of maatregel nodig die alleen via het jeugdstrafrecht beschikbaar is	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Weging pedagogische mogelijkheden	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Eindoordeel na stap 1	☐ Geen indicaties jeugdstrafrecht ☐ Wel indicaties jeugdstrafrecht 				
i Eindoordeel na stap 1	☒ Geen indicaties jeugdstrafrecht ☐ Wel indicaties jeugdstrafrecht 				
Advies: Advies volwassenstrafrecht (Klaar met invullen)					
i Eindoordeel na stap 1	☐ Geen indicaties jeugdstrafrecht ☒ Wel indicaties jeugdstrafrecht 				
Advies: Ga verder met stap 2					

Stap 2 - Contra-indicaties jeugdstrafrecht

Cluster 3 - Justitiële voorgeschiedenis	Hier is sprake van				
i Heeft langdurige justitiële voorgeschiedenis	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Heeft eerder justitiële sancties laten mislukken	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Heeft eerder een PIJ-maatregel gehad	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Maatregel uit het volwassenstrafrecht is nodig voor langdurige beveiliging van de maatschappij	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Weging justitiële voorgeschiedenis	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
Cluster 4 - Criminele levensstijl	Hier is sprake van				
i Kiest voor criminele levensstijl: plant bewust criminele activiteiten	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Is trots op (winst uit) criminele activiteiten	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Leeft in een crimineel milieu	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Is niet onder de indruk van justitiële autoriteiten	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Weging criminele levensstijl	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	

Cluster 5 - Psychopatische trekken**Hier is sprake van**

i Heeft psychopathische trekken	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Vertoont antisociale gedragingen	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Gebruikt anderen voor eigen doeleinden	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Weging psychopatische trekken	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	

Cluster 6 - Pedagogische mogelijkheden**Hier is sprake van**

i Positieve beïnvloedingsmogelijkheden via ouder(s)/verzorger(s) ontbreken	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Zal andere jeugdige gedetineerden negatief beïnvloeden	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Weging pedagogische onmogelijkheden	☐ Nee	☐ Enigszins	☐ Sterk	☐ Meer info nodig	
i Eindoordeel na stap 2	☐ Jeugdstrafrecht niet van toepassing ☐ Jeugdstrafrecht wel van toepassing 				

i Eindoordeel na stap 2

- Jeugdstrafrecht niet van toepassing
 Jeugdstrafrecht wel van toepassing

Advies: Advies volwassenstrafrecht (**Klaar met invullen**)

i Eindoordeel na stap 2

- Jeugdstrafrecht niet van toepassing
 Jeugdstrafrecht wel van toepassing

Advies: Ga verder met stap 3

Stap 3 - Advies type begeleiding**Hier is sprake van**

i Advies type begeleiding	☐ De jongvolwassene heeft een goed lopend begeleidingstraject van de jeugdreclassering ☐ De jongvolwassene heeft een goed lopend begeleidingstraject van de volwassenreclassering ☐ De jongvolwassene heeft geen lopend begeleidingstraject of een slecht lopend begeleidingstraject

Aantekening voor intern gebruik

Hier is sprake van

i Advies type begeleiding

- De jongvolwassene heeft een goed lopend begeleidingstraject van de jeugdreclassering
- De jongvolwassene heeft een goed lopend begeleidingstraject van de volwassenreclassering
- De jongvolwassene heeft geen lopend begeleidingstraject of een slecht lopend begeleidingstraject

Advies: Advies jeugdreclassering
Aantekening voor intern gebruik

Hier is sprake van

i Advies type begeleiding

- De jongvolwassene heeft een goed lopend begeleidingstraject van de jeugdreclassering
- De jongvolwassene heeft een goed lopend begeleidingstraject van de volwassenreclassering
- De jongvolwassene heeft geen lopend begeleidingstraject of een slecht lopend begeleidingstraject

Advies: Advies volwassenenreclassering
Aantekening voor intern gebruik

Hier is sprake van

i Advies type begeleiding

- De jongvolwassene heeft een goed lopend begeleidingstraject van de jeugdreclassering
- De jongvolwassene heeft een goed lopend begeleidingstraject van de volwassenreclassering
- De jongvolwassene heeft geen lopend begeleidingstraject of een slecht lopend begeleidingstraject

i Gezinsgerichte hulpverlening noodzakelijk

- Nee   Enigszins   Sterk   Meer info nodig

i Begeleiding met specifieke expertise gericht op (lichte) verstandelijke beperking noodzakelijk

- Nee   Enigszins   Sterk   Meer info nodig

i Weging indicaties begeleiding jeugdreclassering

- Nee   Enigszins   Sterk   Meer info nodig

i Eindoordeel na stap 3

- Advies jeugdreclassering
- Advies volwassenenreclassering

Aantekening voor intern gebruik